

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הבעיה של הדור שלנו היא שלא מרגישים שהחיים של הדתיים מונעים מתוך אהבה. זהו דור שמדברת אליו רק אהבה – חיים שמונעים מאהבת ה', אהבת ישראל ואפילו אהבת הטבע. הכל הולך יחד. לכן, לא רוצים אנשי־יראה – "יראי חטא ימאסו"

[מתוך השיעור "יראי חטא ימאסו"]

ואתחנן תשפ"א

הגליון מוקדש לע"נ עמשא ישראל משולמי הי"ד - נעקד"ה ח"י מנחם-אב תשס"ו

ואתחנן ה'תשפ"א

- טפת חיים** 04
נקודה מעובדת
עוצמת טפת ההולדה מתבטאת
גם בתיקון הברית מלא חיים ושמחה
- "יראי חטא ימאסו"** 05
לימוד בתורת החוזה מלובלין
מאיסת עבודת היראה בדור עקבתא
דמשיחא ודרישת עבודת האהבה
- תקון הברית** 09
שיעור שבועי פרשת דברים
עיון בסוגיית תיקון הברית
בקבלה וחסידות
- גדולת ימינך** 29
נועם אלימלך
להגביר את הימין על השמאל
- תפלה ומתנת חנם** 31
זהב שלמה
לבקש מתנה או להתפלל
- הסיפור החסידי** 34
הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ)
ויקשב ה' וישמע
- מענות ותשובות** 36
תשובות הרב לשואלים
קביעות בנפש, 'תיקון' הרכב
וברכה לפתיחת סניף צבאות ה'
- פְּאֵזוֹר לְעֵדְיָם
תְּחַנּוּנִים יְדַבֵּר רֶשֶׁת
רְזִי יִלְפֹד אוֹתֵנּוּ עַל תְּפִלָּה,
הַצְּלָחָה וּמִתְנוּת** 37

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום מלאה בנחמה לכל עם ישראל ולקוראי **נפלאות** בתוכם. לפניכם **גליון לפרשת ואתחנן** נחמו מלא בכל טוב – **התוועדות חסידיות ודברי תורה מתוקים מדבש ונפת צופים.**

מה בגליון?

את **חלק השיעורים** נפתח בשיעור קצר, בהיר וקל לפי ערך **מתשעה באב** – **יום ההילולא של החוזה מלובלין** – בו נלמד קטע **מתורה של בעל ההילולא** [המתבססת על תורה של הרבי ר' זושא מאניפולי] העוסקת ב**מאיסת עבודת היראה** בדור עקבתא דמשיחא ו**בעבודה הנדרשת בדור זה** – **אהבה ושמחה** – מה שמאפשר להאהיב את התורה על כלל ישראל. שיעור מתוק שאסור להחמיץ.

ב"ה זכינו בשבוע שעבר ל**שיעור שבועי** שלישי ברציפות [ובתלת זימני הוי חזקה] – בו עסק הרב באריכות ובעומק בסוגיית **פגם הברית ותיקונו** תוך עיון בכתבי **האריז"ל**, בדברי **רבי לוי יצחק שניאורסון** בלקוטי לוי יצחק, בדברי **אדה"ז** ובדברי **הרבי**. מהשיעור עלו **חמשה אפיקים של עצות טובות** לחיים טובים – תיקונים **שכל אחד יכול להתמסר אליהם** ולגרום טובה רבה לעצמו ולעולם. מי שהפרקים הראשונים קשים עבורו להבנה – מוזמן לעבור לפרקים גז' ולמצוא נחת לנפשו.

לאור **מנהג חב"ד בקריאת פרקי אבות** בשבת זו [שחוזרים שוב על פרק ג'] ולאור אריכות השיעור השבועי הנפלא, **נפקד השבוע מקומו של מדור פרקי אבות**, שישוב אלינו אי"ה בשבוע הבא.

בע"ה גם השבוע יתקיים **שיעור שבועי** ביום **חמישי** בשעה **20:15** בכפר חב"ד. **מיקום מדויק יפורסם בתפוצת המייל ובקו הפנימיפון** [שמספרו מופיע בגב הגליון]. **מחכים לראותכם.**

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

טפת חיים

בחכמה־סתמימאה, כח המשכיל). התיקון הוא בהכפלת לימוד התורה ("אורייתא מחכמה נפקת"), בכמות ובאיכות, בחידוש חידושי תורה עמוקים עוד יותר.

התוועדות: פגם הברית הוא התכנסות האדם בתוך עצמו, במקום להתחבר חיבור אמתי לזולתו, שסופה דכדוך ועצבות (ופעמים רבות העצבות היא גם הגורם לפגם). התיקון הוא בהתוועדות חסידית מלאת שמחה ואהבת ישראל – החל מהתוועדות־יחוד בין איש לאשתו, דרך תפלה במנין ועד להתוועדות המחברת באמת בין הלבבות. מי שיוצא מעצמו להתחבר לכלל ולהתבטל בו – מתמלא שמחה.

הַנּוּךְ: תיקון הפגם בהמשכיות הדורות והנפילה מגדלות־מוחין ל"חטאות נעורים" הוא ביציאת האדם מעצמו והתמסרותו לחינוך בני הנעורים (צעירים בגילם או תינוקות שנשבו), השקועים בזה בעצמם – חינוך למדות טובות, לרחמים, לעומק רגשי ובעיקר לתובנה שכל ירידה היא צורך עליה והם בוודאי יתעלו ויצמחו מכל נפילה וקטנות. מחנך טוב עוסק בחלומותיהם של המחונכים – מבין אותם, פותר אותם לטובה ומטפח בהם 'חוש' לחלומות לעתיד טוב ושמח, להם ולעם ישראל כולו.

צדקה: את ה'בזבוז' של פגם הברית יש לתקן ב"בזבוז האוצרות" בנתינת צדקה – נתינת צדקה מתוך נדיבות ורצון טוב; מתוך הכרה ש"כי ממך הכל ומידך נתנו לך" והנותן רק מחזיר פקדון שקבל כדי להיטיב לזולתו; ומתוך כוונה אמיתית ליחוד קוב"ה ושכינתיה שמתחולל על ידי נתינת הצדקה (בה מתייחד המשפיע־הנותן עם המקבל־העני). מי שלא פגם 'מוגבל' בגדרי מצות צדקה, אך למי שחטא מותר ומצוה לבזבוז בלי־גבול להטבה לזולת – להטבה לפרט ולכלל בגשמיות וברוחניות ולתיקון החברה כולה.

בטפת ההולדה טמון "כל עצמות העולם הנפש", לכן כוחות ותכונות שלא הופיעו אצל ההורים מופיעים אצל ילדיהם, עד ש"יפה כח הבן מכח האב" (וזה גופא "מכח האב" עצמו, מכוחותיו העצמיים והנעלמים, שלא באו אצלו לידי ביטוי). כלומר, למרות 'ירידת הדורות' הטבעית־החיצונית, בטפת ההולדה גלום כח של 'עלית הדורות'. זו גם הסבה לחשיבות הרבה של שמירת הברית – אבדן הטפה נוגע לשלמות של "עצמות העולם הנפש" (לאדם לדורותיו).

בדורות הקודמים תיקון חטאות נעורים היה כרוך במרירות ותעניות רבות, אך דווקא כאן ניכרת 'עלית הדורות' (ועל העובדה שאין בנו כח לצום נאמר "קלקלתנו היא תקנתנו"). כשם ש'עלית הדורות' מפיקה גם מאדם פחות תולדות טובים ממנו, דווקא כשהוא 'יוצא מעצמו' ומצוירי האישי ומתמסר להולדת הדור הבא, כך גם נפילה בפגם הברית ישנם תיקונים שווים לכל נפש, החדורים בתנועת "ירידה צורך עליה":

חלום: פגם הברית מחלחל לעומק הנפש ומתבטא בחלומות שליליים ושקריים (שההתמודדות המתוקנת עמם היא הכרה מפוכחת של החולם בשפלותו). תיקון הברית, הדורש הגעה לעומקים שנפגעו ותיקונם, מוליד מהעל־מודע חלומות חדשים – חלומות טובים ואמתיים, חלומות של גאולה.

תורה: טפת ההולדה היא "טפת מח האב" והוצאתה לבטלה פוגמת במח החכמה (ואף

שיעור

לימוד בתורת החוזה מלובלין זיע"א

יראי חטא ימאס

קיצור מהלך השיעור

בתשעה באב, בין מנחה לערבית, לימד הרב קטע מתורת בעל ההילולא, **החוזה מלובלין**. זהו קטע יפהפה, המתבסס על **פירוש חדשני** של הרבי ר' זושא לסימן עקבתא דמשיחא "יראי חטא ימאס" – שבדורנו עבודת **היראה 'נמאס'** ונדרשת רק **עבודה של שמחה ואהבה**. ההתבוננות העולה מהדברים מחייבת אותנו לכלכל את עבודת ה' שלנו בדרך הנכונה – כדי **להאביב את התורה** על כל עם ישראל ולהביא את הגאולה.

בדיסק. [נגנו].
נלמד קטע ממנו (שיתכן שכבר פעם למדנו, אבל אין בית מדרש בלא חידוש) – הקטע הראשון בספר "תורת החוזה מלובלין" על פרשת ואתחנך²:

"יראי חטא ימאס" – עבודה מאהבה
ואתחנך אל הו' בעת ההוא לאמר, מעין זה יש לפרש הפסוק ואני בה' אצפה אוחילה לאלקי ישעי ישמעני אלקי, הוא קושר את דרשת הפסוק הראשון בפרשה לפסוק חשוב בספר מיכה³, ומקדים לכך ווארט

היום ההילולא של החוזה מלובלין. החוזה הוא בן גילו של אדמו"ר הזקן. שניהם נולדו באותה שנה, תק"ה, והוא חי עוד שנתיים אחרי אדמו"ר הזקן – אדה"ז הסתלק בתקע"ג והחוזה בתקע"ה. הוא נפטר בתשעה באב, אחרי ששכב במטה כמעט שנה, לאחר המעשה הידוע בשמחת תורה, שיש מסבירים⁴ שהיה בשביל להביא את המשיח. יש ניגון אחד שלו, שנמצא בדיסק האחרון של ניגוני שבת שהוצאנו. כל חסידות פולין יצאה ממנו, ולכל חצר יש נוסח אחר קצת. הניגון נקרא "ניגון המלאכים" אותו שרים על "לא אל אשר שבת" – אפשר לשמוע

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה מאד. ט' מנחם-אב תשפ"א – כפ"ח.

א ראה סיפורי חסידים מועדים מס' 434.

ב מתוך זאת זכרון קכט.

ג מיכה ז, ט.

של מודעות לתוצאת החטא. אבל גם המדרגה הגבוהה תמאס – כל היראה תמאס, כי הכל יהיה אהבה.

יש שבעים פנים לתורה^ט. בהשקפה ראשונה נשמע שזהו דרוש היפך-הפשט, אבל אפשר לומר שהוא לא בדיוק הפוך מהפשט, ולהסביר שהסבה הפנימית ש"יראי חטא ימאסו" היא כי הדוסים האלה ה'חרדים', כולם יראה, ומדת היראה תמאס. לפי ההסבר הזה, הווארט כבר מאד קרוב לפשט – לא מרגישים על הדוסים שהחיים שלהם מונעים מתוך אהבה. זהו דור שמדברת אליו רק אהבה – חיים שמונעים מאהבת ה', אהבת ישראל ואפילו אהבת הטבע. הכל הולך יחד. לכן, אנשי-יראה ימאסו. שוב, אפשר ממש לקשר את הפשט עם הדרוש, אף על פי שנשמע הפוך. בכל אופן, זה הווארט של הרבי ר' זושא.

תפלה על עבודת האהבה

לפי הווארט של רבי זושא מפרש כאן החווה: ויש לומר שהתפלל משה על זה ואתחנן אל הוי' בעת ההוא, קאי על עקבתא דמשיחא, בפשט "בעת ההיא" היינו אז, בעבר, אבל הוא אומר שמדבר לעתיד – שכל פעם "בעת ההיא" בתורה רומז לעקבתא דמשיחא. מה מביא אותו לפרש כך? שצריך "לחיות עם הזמן", כל דבר בתורה שאפשר לקשר למה שקורה בהוה זו מצוה, כך ה' רוצה. לכן "בעת ההיא" היינו עכשיו – משה אמר אז תפלה על העכשיו שלנו.

לאמר שיהיה העבודות מאהבה,

לאמירה יש גם משמעות של אמירה רכה^{טז}, ויש עוד הרבה רמזים שאמירה היא אהבה. גם אהבת איש ואשה נקראת "לאמר", אמירה

ששמע בעצמו מהרבי ר' זושא מאניפולי: רבי זושא דבר על משהו מאד יסודי בחז"ל, ענין של עקבתא דמשיחא:

דהנה שמעתי מהרב ר' זושע שיחי' על מה שאמרו רז"ל בעקבות משיחא יראי חטא ימאסו אמר הוא שיהיה אז עיקר לעבוד אותו יתברך מאהבה ומדרגת יראת חטא ימאסו, חז"ל אומרים^{יז} הרבה סימנים לא טובים שיהיו בתקופה שלקראת המשיח – "חוצפה יסגי" וכדומה. אחד הסימנים הכי גרועים הוא שימאסו יראי חטא, דוסים – הדבר הכי מאוס אצל ה'עמך' יהיה דוסים. אבל רבי זושא פרש למעליותא (גם "חוצפה יסגי" וכו' נוהגים לפרש למעליותא), ווארט מאד

חזק: לפני ביאת המשיח הכל יהיה רק עבודת ה' מאהבה. אצל עובדי ה' אמתיים יהיה מאוס לפעול מתוך יראת חטא, שכאן מובנה כמו יראת עונש. דברנו לא מזמן^{יח}, כשהסברנו סיפור על האריז"ל, שכל המושג שכר ועונש לא קיים

בעולם התיקון (מהאריז"ל והלאה) – אין יותר עונש, הכל שכה. כמו בפרקי אבות "שכר מצוה מצוה, שכר עברה עברה"^{יט} – גם על עברה יש סוג של שכר, תיקון, ה' דואג לך לתקן אותך. ממש אותו ווארט. פעם עבודת ה' מתוך היראה תפסה מקום מאד חשוב – "שמאל דוחה"^כ אצל האדם עצמו (סוד "שמאלו תחת לראשי"^{כא}), מפחד תוצאת החטא. אחד חושש מעונש כפשוטו, סטירה, ועבור אחר העונש הוא הניתוק משרשו הרוחני – זו הדרגה הגבוהה

לפני ביאת

המשיח הכל

יהיה רק עבודת ה' מאהבה. אצל עובדי ה' אמתיים יהיה מאוס לפעול מתוך יראת חטא

ד סוטה פ"ט מט"ו ובגמרות שם.

ה שבת פינחס, כ"ג תמוז השתא.

ו אבות פ"ד מ"ב.

ז סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זהר ח"ג קעז, ב.

ח שה"ש ב, ו.

ט במדבר רבה יג, טו; זהר ח"א מז, ב; ח"ג כ, א; רטז, א; רכג, א.

י לוח "היום יום" ב חשוון.

יא ראה שמות יט, ג וברש"י (מהמכילתא).

כמו אדם גבור אומר אני הוא, וכן אני ה' דעו מי גוזר עליכם, כן פירש רש"י 'אני' הוא כמו הצהרה – יש פה 'אני'. אני גדול, אני גבור, איך בין גרויס. ה'אני' הזה נועד להטיל יראה. ה'אני' של ה', "אני הוי", הוא התבטאות של התרוממות שתכליתה יראת הרוממות בקדושה, אבל גם ביום יום אמירת 'אני' נועדה לעשות מרחק ביני לבינך, מה שקוראים דיסטנס. כמו שבכתה המורה אומר לתלמידים 'אני המורה פה' – בשביל שיידאו ממנו.

לצפות את היראה באהבה

לאור זאת הוא יפרש את הפסוק במיכה. יפה שבוארט שלו הוא נותן כמעט לכל מלה בפסוק פירוש חסידי. מזכיר שהוא מקבל כאן השראה מהרבי שלו – לא רבי זושא אלא אחיו. החוזה הוא תלמיד מובהק וממשיך הדרך העיקרי של הרבי ר' אלימלך. מי שלומד נועם אלימלך מכיר שהוא אומר ווארט עם פירוש חסידי עמוק לכל מלה בפסוק. חושבים שהווארט לא קשורים לפשט, אבל זה לא נכון, כמו שראינו עכשיו – צריך כל ווערטל לקשר לפשט ממש. כך הוא מפרש:

זזה ואני בה' אצפה לשון צפוי למזבח, כמו על כל פשעים תכסה אהבה, הפשט של "אצפה" הוא לצפות, שיהיה טוב, אבל הוא מפרש^{יב} לשון ציפוי – כמו ציפוי המזבח.

פירוש אני את היראה בה' הוא האהבה אצפה אכסה הוא הסביר ש"אני" הוא היראה ו"אצפה"

"אני הוי", הוא התבטאות של התרוממות שתכליתה יראת הרוממות בקדושה, אבל גם ביום יום אמירת 'אני' נועדה לעשות מרחק ביני לבינך, מה שקוראים דיסטנס

המשכת הזרע בסוד אור-מים^{יב} רקיע^{יג}. הוא מביא דוגמה: וזהו לאמר הוא אהבה, כמו את ה' האמרת היום לשון חטיבה, חז"ל מפרשים "אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם"^{יד}, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{טז}, "אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם", "ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ"^{טז}. לעשות חטיבה אחת היינו לייחד, יחד מתוך אהבה – לכן מפרש אמירה כאהבה^{טז}.

"אני" – יראה וריחוק

כעת הוא רוצה לפרש את הפסוק במיכה, ולשם כך הוא מקדים הקדמה – כמו שיש מלה שרומזת לאהבה ("לאמר") כך יש מלה, שכיחה ביותר, שרומזת ליראה: והנה אני פרושו יראה זהו כלל גדול: כל פעם שכתוב "אני" – שה' אומר 'אני', וגם כשאני אומר 'אני' – זו לא מלה של אהבה אלא של יראה. זהו ווארט חשוב בפני עצמו: מה שאנחנו קוראים מודעות עצמית – שצריך להתבגר ממנה, קודם להגיע למודעות אלקית ואז למודעות טבעית^{יז} – הוא מודעות של יראה. אדם ירא מפגיעה, מישהו או משהו אמור לפגוע בו, אז הוא צריך לחזק את האנוכיות שלו, את ה'אני' שלו. איך אני יודע ש"אני" הוא יראה?

יב זהר ח"ב קסז, א. ע"ח ש"א (המלכים) פ"ו (מ"ת). ובכ"מ.

יג חגיגה ג, א. ובכ"מ.

יד דברים ו, ד.

טו שמואל"ב ז, כג.

טז ורמז: אמירה עולה אהרן, כהן גדול, אהבה רבה, והוא המברך את עם ישראל באהבה.

יז ראה הטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" (עמ' כ ואילך), ובארוכה בספר מודעות טבעית.

יח על דרך הפירוש בזהר ח"ג רד, ב (לפסוק "בקר אערך לך ואצפה").

ואז כשיהיה כן אוחילה לאלקי ישעי הוא מקום הגאולה, הוא היה מאד משיחי, ומתאים לו לפרש שכל פעם שכתוב ישועה בתורה זהו רמז לענין הגאולה. כאשר יתקיים "ואני בהוי' אצפה" כבר אפשר ליחל לגאולה. ישמעני אלקי, פירוש יקבצני כמו וישמע שאול כי זה הוא בעקבות משיחא ויהיה הגאולה.

הוא אוהב לפרש את המלה "שמע" לשון אסיפה וקיבוץ (כמו שכתוב אצל שאול המלך, "וישמע שאול את העם"^{כד}). לפי זה, כתוב^{כה} ש"שמע ישראל"^{כו} הוא 'התאחדו יהודים' – להתאחד תחת מנהיגות של מלך (מלכי המלכים הקב"ה, "הוי' אלהינו הוי' אחד"). שוב, הוא מפרש "ואתחנן אל הוי' בעת ההיא לאמר" – תפלה ש"בעת ההיא" תהיה עבודה של אהבה ("לאמר"), ואז אפשר לצפות לגאולה, אפשר לצפות שה' יאחד אותנו. אחדות באה מתוך אהבה, כמו שהרבי תמיד קשר בין אחדות ישראל לאהבת ישראל.

נחזור ונסכם את העיקר לעניננו: בתודעה של הציבור המלה 'חרדי', שמבטאת את עצמת היראה, אפילו שלא מציינים אותה כמלת גנאי – היא עומק הגנאי. הגם שכתוב בתורה "החרדים אל דברו"^{כז}, משהו טוב, וגם יראה היא מצוה ומופיעה בהרבה פסוקים – הרבי ר' זושא אומה, למעליותא, ש"יראי חטא ימאסו". העיקר צריך להיות ה"לאמר". גם בפשט, "לאמר" היינו יכולת תקשורת, "לאמר" כפשוטו, ובשביל שהמסר יעבור נדרשת רק אהבה. לכן, אם רוצים לקבל החלטה טובה בשביל להביא את הגאולה – קודם כל להחליט שאנחנו לא 'חרדים'. [מה פירוש?]

אנחנו חסידים, שהכל חסד ואהבה.

כד שמואליא טו, ד.

כה ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב עמ' תרעז; אה"ת עקב עמ' תעט. ועוד.

כו דברים ו, ד.

כז ישעיה סו, ה.

היינו לשון ציפוי – במה צריך לצפות את היראה ה"אני"? "בהוי'". שם הוי', ייחודה, הוא חסד ואהבה (אם כן, כל פעם שכתוב "אני הוי'" היינו מדת היראה ומדת האהבה, "לאכללא שמאלא בימינא"^{כח}). הווארט כאן דומה למה שכתוב בחסידות^{כט} שאצל הבעל שם טוב הסדר כל השנה היתה שהיראה היתה בסתר, בלב, ובגלוי כולו שמחה ואהבה (אהבה הולכת עם שמחה). רק בימים נוראים, בדרך כלל היתה היראה בגלוי והאהבה בסתר – בימים נוראים מתאימה יראה בגלוי. גם בימים נוראים יש מצות אהבה (בפרשה שלנו מופיעות גם מצות האהבה^{כא} וגם מצות היראה^{כב}), אבל היא בסתר, מכוסה. היו זמנים שגם בימים נוראים אצל הבעל שם טוב הסדר התהפך. בכל אופן, הרבי אומר שבדור שלנו^{כג}, בשביל להביא את המשיח, צריך להתהפך – שמחה בגלוי ויראה בלב. כל העבודה צריכה להיות בשמחה (אפילו בתשעה באב – שמעתי שאתמול בלילה, בחיבור בין שבת לתשעה באב, היה מאד שמח ב'770...) ממש הדרכה ל"בעת ההיא", בעקבתא דמשיחא, כמו שכתוב כאן – צריך לכסות את היראה באהבה.

אהבה בדרך לגאולה

לאור זאת הוא מפרש את סיום הפסוק:

יט ראה זהר ח"ג קעח, א.

כ וראה לקו"ד (לשה"ק) ח"ג עמ' 665 משיחת ח"י אלול תש"ה פ"י; חסדי דוד הנאמנים ח"ח עמ' 183 וח"ט עמ' 74; מבחר שיעורי התבוננות ח"י עמ' 44-45. ובכ"מ.

כא דברים ו, ה; רמב"ם, הלכות יסודי התורה פ"ב ה"א; ספר המצות עשה ג.

כב שם ו, יג (וכן שם י, כ); רמב"ם שם; ספר המצות עשה ד.

כג ראה שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. ועוד.

הרבי אומר

שבדור שלנו,
בשביל להביא
את המשיח, צריך
שמחה בגלוי
ויראה בלב. צריך
לכסות את היראה
באהבה.

השיעור מוקדש לזכות **אראל מנחם** ש' **זילבר** לרגל יום ההולדת - **ח' מנחם-אב**. לזכות **יוסף הלל** ש' **זילבר** לרגל יום ההולדת - **ט' מנחם-אב**. ולזכות **כל המשפחה** שיזכו להיות חסידים שמחים יר"ש ולמדינים

שיעור

שיעור שבועי פרשת דברים

תיקון הברית

קיצור מהלך השיעור

בשיעור ארוך ומעמיק נגע הרב (שוב) באחת מסוגיות היסוד של הקבלה והחסידות – **פגם הברית ותיקונו**. לכבוד הילולת האריז"ל, **פרק א** פתח בפסוק בו רמז האריז"ל לשרש נשמתו – פסוק שכולו רומז לתיקון הברית. **פרק ב** הוא העמקה בדברי רבי לוי יצחק שניאורסון על הדוגמאות של הוצאת זרע לבטלה שמופיעות באגרת **התשובה** תוך כדי הדיון ב**תעניות התשובה**, תוך התבוננות רבת-אנפין בממדים השונים בהם יכול לפגוע החטא, **בפרט ובכלל**, לאור דברי אדמו"ר הזקן, רבי לוי'ק והרבי. **פרק ג** מעמיק בביטוי שמתאר את עצמת טפת ההולדה, בה נמצא "**כל עצמות העלם הנפש**", ומגיע מתוך כך לתובנה מרתקת, שאסור להחמיץ, על **שלשה כחות** המצויים בעם ישראל – עלית הדורות (כהן), שיון הדורות (לוי) וירידת הדורות (ישראל). **פרק ד** עוסק בתיקון נוסף חשוב – **צדקה** – תוך שלשה פירושים למאמר חז"ל "אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה" (המבוסס על פסוק בספר הושע, שנלמד בקביעות שיעורי התנ"ך). **פרק ה** עוזר למי שמתלבט אם להשאר בכולל או **להתמסר לחינוך** – מחינוך **צעירים** עד חינוך **ראשי-ממשלה**... **פרק ו** מסכם את המהלך, ונותן מבנה פנימי מובהק ל**חמשת התיקונים** הפשוטים שעלו מהשיעור כולו (תוך חיזוק החשיבות של התועדויות חסידים שמחות – עיקר התיקון). זהו שיעור ארוך, אך מלא תובנות-יסוד ותיקונים נפלאים – והוא בעצם קיצור של שיעור ארוך הרבה יותר, אותו ניתן לקבל בדוא"ל itiel@pnimi.org.il

לקשר את עצמנו אליו ולקבלה שהוא גלה, ובכך פתח לנו שער לקראת הגאולה. כידוע, האריז"ל הרבה לדבר על שרשי נשמות. כשנכנסת אליו הוא הסתכל עליך ומיד ראה את כל הגלגולים שלך, כל מה שקשור אליך,

א. שרש נשמת האר"י – "חזה ציון קרית מועדנו"

שרש נשמת האר"י – סוד יצחק

אתמול היה היארצייט של האר"י הקדוש, אז נפתח בכמה דברים לכבודו, תוך כדי שנשתדל

— וכנראה — כמו שאדה"ו אמר על רבי מענדלי ויטבסקר^א — גם את העבה, גם את ההוה, גם את העתיד שלך, עד ביאת ינון.

יש בכתבי האריז"ל ספרים שלמים של גילוי

סודות הגלגול ושרשי נשמה. הוא הרבה לדבר על שרש נשמת תלמידו המובהק, רבי חיים ויטאל^ב, אבל לא הקדיש הרבה לדיבור של שרש נשמתו. ובכל זאת, גם לגבי עצמו יש כמה וכמה רמזים — שהוא בחינת משיח, כנראה משיח בן יוסף^ג. בכל אופן, יש מקום אחד בגלגולים^ד שמאד ישכיל אותנו לגבי האריז"ל עצמו, בעל ההילולא של ה' אב, כמה ימים לפני תשעה באב — בו הוא מסביר את שרש נשמתו הרמוז בשמו, יצחק.

בכלל, יצחק הוא לשון צחוק ושעשועים^ה. פעם דברנו שכל אחד שנקרא יצחק אוהב שעשועי תורה — אוהב לעשות גימטריאות, להשתעשע במלים ובאותיות של התורה, על כל תג ותג. כך כל קבלת האר"י, עם כל העומק וריבוי הענינים והמושגים העמוקים — ה'טכניקה' שלה היא שעשועים ומספרים. כל מה שיש לאריז"ל לומר על עצמו בגלגולים הוא המקום בתנ"ך ממנו יוצא שמו, יצחק — הפסוק שהוא שרש נשמתו שלו.

"חזה ציון קרית מועדנו"

זהו פסוק בישעיהו הנביא לג — "גל עיניי"^א — שמתחיל "חזה ציון קרית מועדנו"^ב. "חזה" לשון חזון, ראייה, כמו "מבשרי אחזה אלוה"^ג

הוא אומר ש"חזה ציון קרית מועדנו" ר"ת יצחק, וזה שרש נשמתו. אבל הר"ת הם לא בדיוק יצחק... איפה ה"י? הוא כותב "אם תחליף מ של 'מועדנו' ביו"ד באתב"ש" אז ראשי התיבות יהיו יצחק. מה, אין לו רעיון יותר טוב, מקום יותר טוב בתנ"ך?! הוא צריך לעשות כזה משחק, בשביל עצמו? ודאי ודאי יש דברים בגו. עוד פעם, הוא אומר שראשי התיבות של שלש המלים הראשונות, "חזה ציון קרית" הן צחק, שרש יצחק, אבל ה"י של יצחק היא ה"מ של "מועדנו" בחילוף אותיות אתב"ש.

יותר מזה הוא לא כותב, לא מסביר מה הקשר, למה בחר לרמוז את עצמו דווקא בפסוק זה, אבל נתבונן קצת ונראה הרבה דברים יפים ומכוונים בתוך המלים האלה.

קודם כל, נעשה רמז, נשחק בפסוק בדרך בעל ההילולא: שתי המלים הראשונות, "חזה ציון", שוות "מועדנו" (176), כמו שכתוב. כאן הנביא עושה גימטריא מובהקת. אבל אם נחליף את ה"מ ב"י, ובעצם נפחית 30, המלה תהיה 'יועדנו' (146), בגימטריא ה מנחם אב! תאריך ההסתלקות שלו. יש במלים האלה, שהוא אמר שהן שרש נשמתו, עוד כמה וכמה רמזים להילולא שלו — התיקון שלו והתיקון של עם ישראל בזכותו.

מעלת החזון

נחזור להתחלה: השבת הזאת היא ערב תשעה באב. השבת שלפני תשעה באב נקראת בשם מיוחד — "שבת חזון", על שם תחלת ספר ישעיהו, "חזון ישעיהו בן אמוץ". זהו סימן שכל הימים האלה, ימי ההכנה לתשעה באב, בו נולד משיח^א, קשורים למושג חזון — סוג מיוחד של

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שיעור שבועי פרשת דברים. אור ל"ד מנחם:אב תשפ"א - כפ"ח.

א לקוטי סיפורים (פרלוב) מדור כ"ק אדמו"ר הזקן סיפור טו (עמ' עה) ובכ"ד.

ב ראה למשל שער הגלגולים הקדמות לח וילט; ספר החזיונות למוהר"ו ז"ל ח"ד ס"י.

ג ראה בספר שבחי האר"י ז"ל (שלומל) אגרת ראשונה.

ד שער הגלגולים הקדמה לו. ראה גם ספר החזיונות למהר"ו ח"ד אות ל.

ה ראה בראשית כא, ובמפרשים.

ו תהלים קיט, יח.

ז ישעיה לג, כ.

ח איוב יט, כו.

ט ע"ח שט"ז פ"ד ועוד.

י ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד ובכ"ד. וראה לקו"ש ח"ב עמ' 363-360.

"חזה ציון קרית מועדנו – עיניך תראינה ירושלים". קודם מופיע החזון, השייך לציון (שייך לתיקון הברית, הנושא של תפארת לוי יצחק שנלמד), ואחריו הראיה, השייכת לירושלים.

חצחק – תיקון הברית

התחלנו להסביר שהחלק הראשון של הפסוק הוא תיקון הברית. כנראה שזו העבודה שלנו, עליה צריך לחשוב, בימי ההכנה לתשעה באב. אם רוצים שבתשעה באב המשיח יוולד לעינינו, "מלך ביפיו תחזינה עינינו" – ההכנה היא תיקון ההתקשרות שלנו, תיקון הברית. עבודת התיקון הזו רמוזה בכל הביטוי: קודם כל, "חזה" – "עין השכל שבלב", בו "את חזי כולא", אתה רואה את הכל, גם את הפנים של הקב"ה. כתוב "ופני לא יראו"^י, אבל חוים את הפנים בנקודה הפנימית שבלב, נקודת הרעותא דלבא שיותר גבוהה מהשכל. על נקודה זו, נקודת ציון, "חזה ציון", כתוב "פנימיות הלב שליט על המח"^י – כך מוסבר בחסידות. אדמו"ר האמצעי מסביר באריכות^י ש"נקודת ציון", שהיא עצם נקודת ההתקשרות, היא הנקודה הפנימית שבלב. הרבי הרש"ב מסביר^{יא} ששם גילוי היחידה שבנפש – לא במח, אלא בנקודה הפנימית שבלב, ב"חזה ציון".

במלה הבאה, "קרית", רמז מאד ברור למה שנקרא תיקון קרי. "מועדנו" הוא המקום שכולנו מתקבצים יחד, מתוועדים. מה שקורה כאן בחדר נקרא "מועדנו", רק שצריך להחליף את ה"מ ב"י

חזון קשור גם
לעתיד – צפיה
וציפיה לעתיד
שלי, לעתיד של
עם ישראל כולו,
העתיד של כל
העולם, העתיד
של הקב"ה
כביכול

ראיה. בדרך כלל כתוב^{יא} שחזון הוא ראית אחוריים, לעומת ראיה שהיא ראית פנים, אבל יש גם מעלה מיוחדת בחזון – "מבשרי אחזה אלוה", היכולת לחדור למציאות היותר תחתונה ושם לראות את האלקות. כך עושים את התחוננים דירה לו יתברך. חזון קשור גם לעתיד – צפיה וציפיה לעתיד שלי, לעתיד של עם ישראל כולו, העתיד של

כל העולם, העתיד של הקב"ה כביכול. את ההוא אפשר לראות, אבל העתיד הוא חזון. חזון הוא לשון חזה. אחד הסודות של האר"י הקדוש הוא שיש יסוד – נקודת ברית, תיקון הברית – בתוך החזה^{יב}. באותיות של חסידות, היסוד שבחזה הוא "עין השכל שבלב". זהו ביטוי מהזהר^{יג}, שמוסבר בחסידות^{יד} – "בעין השכל דבלבך את חזי כולא". בארמית המושג חזון יותר שכיח (מאשר בעברית), משום שהוא תרגום ראיה בכלל (מתאים להנ"ל שחזון הוא ראית אחוריים, כמו שלשון תרגום הוא בחינת אחוריים ביחס ללשון הקדש^{טו}). מי אמר למי ש"בעין השכל דבלבך את חזי כולא"? רשב"י לדעיי מהימנא. רעיי מהימנא, כמבואר באריכות בחסידות^{טז}, הוא הדרגה השלישית של ביאת משיח – אחרי משיח בן יוסף ומשיח בן דוד^{יז}. כל המדרגות יכולות להיות באותו אדם. משיח בן יוסף מתחיל מתיקון הברית, סוד "חזה ציון", כפי שנסביר. אחר כך מגיעים למשיח בן דוד, בחינת ירושלים. מה המשך הפסוק?

יא ראה תו"א עח, ג, ובכ"מ.

יב ראה ע"ח שמ"ב פ"ג; לקו"ת ויקרא. ובכ"מ.

יג ע"פ זהר ח"ב קטז, ב (ברע"מ).

יד ראה מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים עמ' קכו; תו"ח תצוה עמ' של, א, ובכ"מ.

טו שער המצות פרשת ואתחנן, ובכ"מ.

טז ראה ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" מהרה"צ ר' הלל מפאריטש (נדפס במגיד מראשית אחרית).

יז זהר ח"א כה, ב.

יח שמות לג, כג.

יט לקו"ת דרושים לר"ה נח, ד.

כ ראה הקדמת שער האמונה לאדמו"ר האמצעי.

כא ד"ה "ציון במשפט תפדה" תרס"ב (סה"מ עמ' שסז).

וראה לקו"ת דברים א, ב ואילך; מאמרי אדהאמ"צ דברים

ח"ב עמ' תצ ואילך.

ממשיח בן יוסף למשיח בן דוד. בכל אופן, הכל קשור לחיזוק הקשר, ההתקשרות, הברית: "אהל בל יצען", "בל יסח"ט (כמו "בל יסע", שכתוב מיד), לא יזוז – "יצען" זו מלה חד פעמית בתנ"ך.

"בל יסע יתדתיו לנצח" – יתד ר"ת יסוד-תפארת-דעת^ל, שלשת מקומות ההתקשרות (קשור לחזה, נקודת ההתקשרות שבלב).

אחר כך "וכל חבליו בל ינתקו" – מקשרים גם את האהל עם יתדות וחבלים, "חבלים נפלו לי בנעמים"^{לא}. "ינתקו" הוא פגם הברית, לנתק את הקשר, וכאן "בל ינתקו". "ינתקו" צירוף אותיות תיקון – הוא עצמו רומז לכח התיקון. עוד פעם, כל הפסוק מלא וגדוש ברמזים של תיקון ההתקשרות. כמה מילים יש בכל הפסוק? 20. איפה רמזו בפסוק עצמו, מה שנקרא סלף-דפרנס? "חזה". זו לא רק המלה הראשונה, "הכל הולך אחר הפתיחה", אלא גם סימן כל 20 המלים שבפסוק. תיקון הברית במלה ה-20, "חזה", הוא בדיוק בהשגחה פרטית הקטע באגרת התשובה עם הביאור של רבי לוי'ק ושל הרבי שהגענו אליו בלימוד שלנו, כפי שמיד נראה. ממש השגחה יפה.

ב. פגם הברית "עשר או עשרים פעמים"

"מי שחטא חטא א' פעמים רבות"

נעבור ללימוד שלנו בתפארת לוי יצחק – ההערות של רבי לוי-יצחק על התניא עם הביאורים של הרבי. הקדמנו לומר שרוב הביאורים של הרבי הם על ההערות של אביו על אגרת התשובה, וכעת הגענו לראשון שבהם. פרקים ב ו-ג באגרת התשובה בתניא עוסקים בתעניות תשובה. כל הענין שייך לאריז"ל,

כט רש"י עה"פ (שקושר זאת גם למלה "צעננים"). ראה פירושים נוספים ברד"ק ובמלבי"ם.
ל קהלת יעקב ערך 'ת'. ועוד.
לא תהלים טז, ו.ע.

באתב"ש. איך עושים את תיקון הברית? יש כמה וכמה נקודות וענינים, עליהם נדבר עכשיו. אחד הדברים, שהוא מקובל ופשוט אצלנו, החסידים, שההתוועדות שלנו יחד – היא עצמה תיקון הברית, ה"ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"^{כב}. "יחד שבטי ישראל" ר"ת ישי אבי דוד^{כג} (אותיות יש הן תיקון היסוד באלב"ם, לפי האריז"ל^{כד}). זהו תיקון מאד גדול, בזכותו זוכים להפיכת הימים האלה "לששון ולשמחה ולמעדים טובים"^{כה}. שוב, "מועדים טובים" הם "מועדנו" – הזמן שאנחנו ששים ושמחים ומתקבצים יחד, עולים ברנה לירושלים. אם כן, הסברנו שכל המלים כאן – "חזה" ו"ציון" ו"קריית" ו"מועדנו" – רומזות לתיקון הברית. האריז"ל אומר שהשרש שלו הוא המלים האלה, רק שצריך להחליף את ה-מ של "מועדנו" ב-י. מה קורה אם לא נחליף, אלא נשאר כמו שכתוב? הר"ת לא יהיו יצחק אלא מצחק, ובכל זאת זו כן הבחינה של יצחק – "והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו"^{כז}. כלומר, האריז"ל אומר – 'אני יצחק, אבל הרמז שלי הוא בעצם מצחק, אותו יצחק שמצחק'. זהו גם תיקון הברית אצלו – יחוד, זיווג, צחוק של קדושה, "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים"^{כח}.

תיקון הברית בסיום הפסוק

מה המשך הפסוק שהוא קורא על עצמו? "חזה ציון קרית מועדנו עיניך תראינה ירושלים נוה שאנן אהל בל יצען בל יסע יתדתיו לנצח וכל חבליו בל ינתקו". יש פה מעבר מציון לירושלים, שכתוב^{כח} שהוא מעבר מיסוד למלכות, כלומר,

כב דברים לג, ה.
כג משנה למלך (ואלי) עה"פ דברים שם; פירוש הרמ"ד ואלי לרות א, יד. ובכ"מ.
כד ראה גם לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ה ובהערה סט (עמ' עד).
כה זכריה ח, ט. וראה תוספתא סוף תענית.
כו בראשית כו, ח.
כז שה"ש ז, ז.
כח ע"ח של"ה פ"ג. ובכ"מ.

כשחטאת פעם

אחת פגמת
במהות, וזהו.
אם תעשה את
החטא הזה עוד
מליון פעמים –
לא תפגום יותר
במהות. במהות
של הדבר פוגמים
פעם אחת בלבד

כל יהודי הוא אבר בעם ישראל. יש מה שהחטא משפיע על היהודי עצמו, יש את ההשפעה שלו על כל היהודים שכלולים בתוכו ויש את ההשפעה שלו על כל היהודים, כפי שהוא כלול בתוכם.

כנגד שלש הבחינות הללו באות שלש הדעות: הדעה שמספיק לצום על כל סוג של חטא פעם אחת מתייחסת למהות העצמית – כשחטאת

פעם אחת פגמת במהות, וזהו. אם תעשה את החטא הזה עוד מליון פעמים – לא תפגום יותר במהות. במהות של הדבר פוגמים פעם אחת בלבד, לכן, אם תיקון הצום הוא תיקון למהות החטא – מספיק לצום פעם אחת. אבל אם אתה רוצה לתקן את ההתכללות של כל שאר האברים, כל שאר היהודים, בתוך האבר הזה – צריך לצום שלש פעמים, כי אז החטא עובר בתוך האבר מעבר לעבר^ט (סוד "אברם העברי"^ז). המעבר מצד לצד הוא דימוי לגילוי שכולם כלולים בתוכי – לכך התיקון הוא לצום שלש פעמים. אבל יש גם השפעה של החטא שלי על כולם – החטא שלי פגם בששים ריבוא שרשי נשמות, כי אני נמצא בתוך כולם. כדי לתקן את ההשפעה על כולם צריך לצום על כל חטא וחטא. לדוגמה, אם חטאת שש מאות אלף פעמים בחטא הזה – צריך לצום שש מאות אלף פעמים פד צומות, ואז באמת תזכה לאריכות ימים מופלגה ביותר... זהו הסבר יפהפה של הרבי לשלש המדרגות כאן.

"עשר או עשרים" – פגם באות י

ההערה שנלמד מתייחסת לדעה הראשונה: והנה חכמי המוסר האחרונים נחלקו במי שחטא חטא א' פעמים רבות. די ש אומרים

שקבע כמה צומות צריך לצום על כל חטא, כפי שהוא זכיר בפירוש בקטע שנקרא. פרק ג עוסק בשאלה כמה תעניות צריך לצום מי שחטא חטא אחד כמה פעמים. יש שלש שיטות: אפשרות אחת – לצום כמה פעמים שחטאת. אבל יש גם דעות שאפשר להקל. כתוב בזהר^{כב} שאם חוטאים חטא שלש פעמים הפגם עובר מעבר לעבר – לכן יש מי שאומר שמספיק

לצום שלש פעמים, 'חזקה', כדי לתקן את החטא. יש גם מי שאומר שמספיק לצום פעם אחת – די במספר התעניות שכתוב על אותו חטא ולא צריך יותר.

"אלו ואלו דברי אלהים חיים"^{כג}, ודאי יש סוד עצום בכל דעה – או שצריך לצום על כל פעם ופעם, או שלש פעמים, או פעם אחת בלבד. לרבי יש הסבר יפהפה לשלש הדעות הללו^{כד}, שנחזור עליו בקיצור: מצוות התורה הן כנגד האברים, רמח מצוות עשה כנגד האברים ורשעה מצוות לא-תעשה כנגד הגידים, והחטאים פוגמים באברים. בכל אבר ואבר יש שלש בחינות – את נקודת המהות שלו בפני עצמו, את ההתכללות של כל האברים בתוכו ואת המציאות-ההתכללות שלו בתוך כל האברים (יש איזה "רצוא ושוב"^{כה} בין השפעת האבר בכל האברים לבין השפעת כל האברים בתוכו). אפשר להסביר זאת גם ביחס לעם ישראל – אברהם אבינו, היהודי הראשון, הוא אותיות אברהם^{כו} – אבר עם בטול, "ונחנו מה"^{כז} (הבטול לקב"ה מגדיר את היהודי^{כח}), וכך

לב ח"א עג, ב.

לג עירובין יג, ב.

לד לקו"ש ח"ט עמ' 121 ואילך – השיחה שנלמדה השבוע בתפארת לוי יצחק.

לה יחזקאל א, יד.

לו לקו"ת (האריז"ל) על המלה "בראשית" (עמ' י).

לז שמות טז, דח.

לח תניא פ"ו.

לט על נושא התלבשות היא ביע ראה סדרת שיעורים החל מא' אייר ע"ג.

מ בראשית יד, ג.

בספה"ק^{מא} ובדא"ה^{מב} שפגם הברית הוא המעכב העיקרי את ביאת המשיח והגאולה השלמה, אבל הדבר גופא דורש הבנה – למה דווקא החטא הזה? הוא אומר שהחטא הזה פוגם בטפת תמצית החיים, לכן זהו חטא מאד כללי – חטא של איבוד התמצית, איבוד ה'עצמי', כמו שעוד נסביר. תמצית היא טפה (תמצית עולה י פעמים טפה!). יש בקבלה את השם הקדוש טפטפיה, שנקרא

"שם המחשבה"^{מג}, לשון טפטוף, טפה, טיפין. מסביר רבי לוי'ק ש"טפה" בקבלה היא האות י – כי היא טפה, נקודה קטנה. כתוב בחסידות, והרבי הרש"ב מסביר באריכות^{מד}, שיש שני סוגי נקודה – "נקודה פשוטה", בלתי-מצוירת, כמו נקודה על הדרך, ו"נקודה מצוירת", שאמנם גם היא נקודה אבל היא כבר מתחילה להתפתח וכבר אפשר לראות בתוכה ציור. מהי הנקודה המצוירת? האות י^{מה}. הוא מסביר שפגם הברית הוא איבוד ה-י. ידוע שדורשים, מי שמדבר מאמע'לשון, שהאות י'ד היא י'ד, כל יהודי הוא יוד, זו מדת התמצית שלו, שהיא גם נקודה. כל אחד הוא נקודה. יש נקודה שהיא אמונה פשוטה, בלי שום ציור, אבל בנקודה של כל אחד ואחד יש ציור – כמו האריז"ל שראה את הציור העצמי של כל אחד ואחד בחכמת הפרצוף (באותיות הרשומות על המצח, סוד "ואתה תחזה"^{מו} שאמר יתרו למשה רבינו^{מז}), את הציור שבתוך נקודת הזרע. אחר כך, בשביל מה צריך יחוד (דעת חבור, "והאדם ידע גו"^{מח}, היינו דעת עליון, הכח המחבר את אבא לאמא, חכמה לבינה)? בשביל מה יצחק צריך לצחק את רבקה? כדי שהנקודה

מא לקו"ת להאריז"ל ישעיה נט, כ; ראשית חכמה שער היראה פ"ה (ע"פ זהר ח"ג עה, ב).
מב ראה שיחת כ"ף מנחם'אב תשכ"א סט"ו; שיחת אחש"פ תשכ"ד סנ"א.

מג קהלת יעקב ערך 'טהרת המחשבה' אות ט.

מד סה"מ תרנ"ט עמ' עג.

מה ראה המשך "מים רבים" תרל"ו סוף אות ו על שתי בחינות ב"י עצמה.

מו שמות יח, כא.

מז זהר ח"ב ע, א"ב; עח, א ואילך.

מח בראשית ד, א.

שצריך להתענות מספר הצומות לאותו חטא פעמים רבות כפי המספר אשר חטא.

אדמו"ר הזקן מביא דוגמה של פגם הברית: כגון המוציא זרע לבטלה שמספר הצומות המפורש בתיקוני תשובה מהאריז"ל הן פ"ד תעניות ואם חטא בזה עשר או עשרים פעמים עד"מ צריך להתענות עשר או עשרים פעמים פ"ד וכן לעולם.

על הוצאת זרע לבטלה צריך להתענות פד תעניות – צריך להבין את משמעות המספר הזה. לפי הדעה הראשונה, אם משהו חטא עשר פעמים – צריך לצום 840 ימים. אם במקרה חטא 20 פעמים – צריך לצום 1680 פעמים. בסדר, יש לך מה לעשות בחיים... (או מה לא לעשות – לא לאכול). כנראה שזו סגולה לאריכות ימים... לחיים לחיים.

בשביל מה הוא צריך לומר את המספרים "עשר או עשרים פעמים"? מאיפה הם באו? זו הנקודה עליה יתעכב רבי לוי'ק. גם רבי לוי יצחק נקרא יצחק, לשון צחוק ושעשוע, ולכן דרכו היא דרך של שעשוע כמו האר"י הקדוש. לכן מתאים לו להתפס למספרים ה'בולטים' כאן:

תפס הדוגמא עשר או עשרים, הוא, כי בהוצאת ז"ל שהוא טיפה, הפגם הוא במוח [כמ"ש לקמן בפ"ט] דהיינו בחכמה, וחכמה היא אות י' דשם הוי' [כדלקמן פ"ד] כדמות טיפה. זהו עשר דהיינו י'

הבחירה בדוגמה של "עשר" חוזרת 'במקרה' בהמשך הפרק:

[והיינו ג"כ מה שנקט לקמן ויתענה כעשר תעניות עד"מ בחורף א'. כעשר הוא ג"כ י].

פגם הטפה

בכלל, מעבר לדוגמה של מספר הפעמים, צריך להבין למה אדמו"ר הזקן נקט כדוגמה דווקא את החטא של הוצאת זרע לבטלה (והרבי שואל מדוע בכלל יש צורך בדוגמה). אין עוד חטאים בעולם, רק החטא הזה? אמנם, מובא

תיקון שני הוא

ללמוד תורה. מה טוב לחבר את שני התיקונים יחד, להתוועד ותוך כדי גם ללמוד משהו

פגם פשוט ופגם המילוי

עד כאן לגבי הדוגמה של "עשר", אבל למה "או עשרים"? מאיפה הוא הגיע למספר עשרים? אך י' במילואו [יוד] הוא עשרים, זהו או עשרים.

יש אחד שהחטא שלו רמוז באות שכנגד החטא – האות י', הטפה, כפי הוא מסביר כאן. לכן הדוגמה היא מי שחטא עשר פעמים. אבל אם הוא חוטא יותר, החטא אצלו מתפשט – מה המספר של התפשטות האות י' (ששוה 10)? לכתוב את ה"י במילוי – יוד, ששוה 20 (אחת הסגולות של האות י' שחלק המילוי שוה השרש).

איך המקובלים הראשונים מסבירים את ההבדל בין האות עצמה למילוי של האות? הזכרנו הרבה פעמים^{כז}: כתוב בהקדמת ספר המלכות, כמה עשרות שנים לפני האריז"ל, שהאות עצמה נקראת "מעשה בראשית" של האות (כפי שהיא פשוטה, י') ואילו המילוי שלה נקרא "מעשה מרכבה" (כי האות כבר מורכבת מכמה אותיות, יוד). המילוי הוא גילוי הפוטנציאל, ה"בכח", שטמון בתוך האות.

כנראה בחטא הזה יש שתי רמות של החטא. קודם כל, מה שלא יהיה, אתה פוגם בסוד, ברז. דברנו על ה"י כ"נקודה מצורת". יש רמז יפהפה^{כח} בציור של ה"י, שאם מציינים אותה מדויק בכתב סת"ם רואים שהמסגרת החיצונית (הימנית העליונה) היא בצורת כ והמסגרת הפנימית (השמאלית-התחתונה) היא בצורת ל, כפי שנהוג לכתבה בכתבי רגיל, כך שהמסגרת של ה"י היא כ. זו ה"י של היסוד (י-סוד), רז (בגימטריא אור שעולה אין סוף, היינו כח האינסוף הטמון בטפת הזרע^{כט}, כח ההתהוות וההולדה), "דא

המצוירת הזו תפתח כולה, על ידי "תשעה ירחי לידה", "תשעה מי יודע", ואז תולד לתוך העולם שלנו, עלמא דאתגליא, כפרצוף מצויר לגמרי. אבל כל הציור הזה כבר נמצא בתוך נקודת התמצית, האות י', שהיא טפה.

תיקון הברית בתורה

רבי לוי'ק מביא מה שכתוב בהמשך אגרת התשובה, שפגם הטפה הוא פגם במח, בחכמה. התחלנו לדבר על התיקונים המיוחדים לפגם הברית שצריך דווקא בימים האלה. דברנו על התיקון של "מועדנו", בו צריך להחליף את ה"מ ב"י באתב"ש.

התיקון השני, הפשוט, שייך לכך שה"י באה מהמח – טפת הזרע היא טפת המח, נקודה שמתהווה במח, והוצאת זרע לבטלה היא איבוד נקודה של חכמה. סתם מח הוא חכמה, כמו שכתוב ב"פתח אליהו", "חכמה מוחא איהי מחשבה מלגאו"^{מט} – המחשבה היא הציור של הנקודה (סוד "שם המחשבה", טפטפיה כנ"ל). על חכמה כתוב "אורייתא מחכמה נפקת"^נ. לכן, כותב שם אדמו"ר הזקן, עיקר התיקון הוא להתחזק מאד בלימוד התורה, להכפיל את הלימוד – אם היית רגיל לשנות פרק אחד תשנה שני פרקים, אם היית רגיל לקרות דף אחד תקרא שני דפים וכו'. הוא משתמש במשל ששייך לפסוק שלנו, "וכל חבליו בל ינתקו", ומסביר שאם חבל ההתקשרות כן התנתק צריך להכפיל אותו – לקשור אותו בקשר כפול ומכופל, לחזק אותו. זהו תיקון שני – תורה. הוא לא כותב, אך תיקון ראשון הוא מה שעושים כעת – התוועדות, לומר לחיים, להתחבר כולנו ביחד. תיקון שני הוא ללמוד תורה. מה טוב לחבר את שני התיקונים יחד, להתוועד ותוך כדי גם ללמוד משהו.

נא ברבוי מקומות.

נב שיעור כ"ו אייר תשנ"ח.

נג ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך; המשך שמח תשמח ע' ד (סה"מ תרנ"ז ע' קעט) ואילך.

מט הקדמת תקו"ז י"א ("פתח אליהו").

נ זהה ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

לדוד המלך. כתוב בארזי^לל בפירושו^ט שכאשר דוד המלך אומר על עצמו "אך כל הבל כל אדם נצב סלה" (בפסוק שהזכרנו) הוא מתכוון בפרט ל-**הבל** השנים שקבל מיוסף (בסוד יחוד שני המשיחים, בן יוסף ובן דוד, יחוד יסוד ומלכות). כמו שמבואר במקום אחר^{טז}, יש שם בתהלים שלשה פסוקים – "הודיעני הוי' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני. הנה טפחות נתתה ימי וחלדי כאין נגדך אך כל הבל כל אדם נצב סלה. אך בצלם יתהלך איש אך הבל יהמיון יצבד ולא ידע מי אספם"^{טז} – שהם בעצם יחידה אחת. כשדוד המלך בקש מה' "הודיעני הוי' קצי ומדת ימי מה היא" (פסוק שיש עליו ניגון מיוחד של הצמח צדק) הוא ידע שיש לו שני פרצופים, שני צלמים, סוד "אך **בצלם** יתהלך איש" – ב-**צלמים**, צלם חיצוני ("צלם אלהים", "מעשה בראשית") וצלם פנימי (צלם הוי'^{טז}), "מעשה מרכבה". לאור זאת מוסבר^{טז} שהשאלה של דוד ב"הודיעני הוי' וגו'" היא האם הוא יחיה 140 שנה, 70 מאדם הראשון ו-70 מהאבות, או שמא הצלם הפנימי יתלבש יתאחד לגמרי בתוך הצלם החיצוני (סוד ההתלבשות, חידוש של הארזי^לטז) – מעשה מרכבה במעשה בראשית, טבע שני בטבע ראשון, תיקון בתוך תהו – ואז הוא יחיה רק 70 שנה (כפי שהיה בפועל).

כך, בכל אדם יש בחינת אדם הראשון, "מעשה בראשית" שלו, יציר כפיו של הקב"ה. אבל לנו, היהודים, יש גם ציור פנימי – כמו שיש חיצוניות המלכות ופנימיות המלכות, "כלת משה"^{טז}. את הפרצוף הפנימי אנו מקבלים מהאבות, והדוגמה לכך היא דוד המלך – השנים מהאבות הן ה"מעשה מרכבה" שלו, ה"רזין דרזין" שלו.

זוא דאורייתא^{טז}. אבל בסוד עצמו יש רזין ויש רזין דרזין – "מעשה בראשית" (רזין) ו"מעשה מרכבה" (רזין דרזין). "מעשה בראשית" הוא הטבע הראשון שלנו. אם אתה חוטא 'רק' עשר פעמים – פגמת בכל עשר הספירות הבסיסיות, בטבע הראשון שלך. אבל אם חטאת עשרים פעמים – כבר פגמת ב"מעשה מרכבה" שבך.

שנות אדם ושנות האבות

מה הדוגמה שלכל אחד – במיוחד דוד המלך – יש בחינה של מעשה בראשית ובחינה של מעשה מרכבה? כתוב שדוד המלך היה ראוי להיות נפל, אבל הוא קבל שבעים (סוד) שנות חיים. ממי הוא קבל? מי תרם לו אותן?

כתוב^{טז} שאדם הראשון (שקשור בעצם לדוד – **אדם** ר"ת **אדם-דוד-משיח**, כנודע^{טז}) נתן לו מאלף השנים שלו שבעים שנה, לכן הוא חי רק תשע מות ושלישים שנה – תרומה גדולה. אבל גם האבות הקדושים, עליהם כתוב "האבות הן המרכבה"^{טז}, תרמו לו^{טז}. הוא קבל שבעים שנה פעמיים – פעם אחת מאדם הראשון, ועוד פעם מאברהם, יעקב ויוסף (שנכנס במקום יצחק^{טז}). כל האבות היו ראויים לחיות 180 שנה, כמו יצחק – י פעמים **חי-חי-חי**. אבל אברהם חי 5 שנים פחות, אותן הוא תרם לדוד, הרגל הרביעית של המרכבה. יעקב חי 28 שנים פחות מאברהם, ואותן תרם לדוד – **יחי** דוד המלך. יוסף חי 37 (**הבל**) שנים פחות מיעקב אביו, אותן הוא תרם

נד ראה זהר ח"א טו, ב; קנו, ב; ח"ב ריד, ב; תקו"ז יט (לח, א).

נה זהר ח"א קסח, א; פרקי דרבי אליעזר פי"ח. וראה פסיקתא רבתי פרשה מ.

נו ספר הליקוטס האזינו (ועוד); ספר הגלגולים פ"א (ושם פס"ב בשם ספר הקנה); רקנאטי בראשית א, כו; תו"א ויחי מו, ד; המשך "וככה" תרל"ז פ"כ.

נד בראשית רבה מז, ח; שם פב, ז; זח"ג כח, ב.

נח זהר ח"א קסח, א (ואילך).

נט פירוש הרמ"ז על זהר פרשת שמיני עמ' קלו (בשם הארזי"ל). ראה ביאורים לד"ה "הרכבת אנוש לראשון" אות ט (נדפס במגיד מראשית אחרית עמ' ככד).

ט לקו"ת תהלים שם.

סא חסדי דוד הנאמנים ח"י עמ' 5 ואילך.

סב תהלים לט, ה"ז.

סג ע"ח ש"מ פ"ט; שער ההקדמות עב, א.

סד ראה יוסף תהלות עה"פ.

סה ראה מאמר "השפלות והשמחה" פע"ב.

סו שער מאמרי רשב"י פרשת בראשית.

התענוג, גם יש עשר ספירות. הפנימיות מתלבשת בחיצוניות (הגם שיש ג'ר דעתיק שלא מתלבשים, נותרים כ"ריש גלי"^{טז}, בכללות עתיק מתלבש בתוך אריך), לכן כתוב באריז"ל^{טז} שיש בכתר עשרים ספירות, והרמז הוא שֵׁעֶשְׂרִים שוה כתר^{טז}. הוא כתב שהטפה הזו באה מהמח. חטא עשר פעמים פוגם במח הגלוי, "חכמה מוחא". חטא עשרים פעמים מגיע לפגום ב"מוחא סתימאה" דאריך אנפין, שגם בו יש התלבשות של עתיק יומין – בתיקון "טלא דבדולחא"^{טז}, התלבשות גבורה דעתיק בחכמה דאריך. ר"א אבולעפיא כבר אמר^{טז} שֵׁטֶל ר"ת טפה לבנה, ממקור תמצית החיים, תמצית העצם של היהודי – לשם מגיע הפגם של עשרים פעמים.

מוחא סתימאה הוא כח המשכיל שבנפש^{טז}, המקום בו משכילים את ההשכלות, מחדשים את כל החידושים. אמרנו שתיקון הברית הוא תורה, אבל בפרט הכוונה להגיע לכח המשכיל שלך, להשכיל חדשות, לקיים את ה"פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה ורדו וגו"^{טז} על ידי חידושים אמתיים^{טז}, שבאים ממו"ס, כח המשכיל שבנפש. זו עוד נקודה כאן, שהיא ממש פשט – קשורה למה שהוא כותב, אבל הוא לא כותב אותה בפירוש.

"זה קדש הקדשים" ועלית המשיח

נאמר עוד משהו מאין־ספור המקומות בתורה בהם אפשר למצוא את העשר והעשרים יחד – נושא שהזכרנו לפני שבועיים:

עד תרגום אונקלוס לשמות יד, ח.

עה ראה עמק המלך ש"ט פ"ח.

עו שם ש"ה פנ"ד.

עד זהר ח"ג קכח, ב; ע"ח ש"ג (אריך אנפין) פ"ו (מ"ק).

עח ראה ספר המלמד פרקים כט"ל.

עט סידור עם דא"ח ד"ה "ברוך שאמר" (לט, ג'ד). ובכ"מ בחסידות.

פ בראשית א, חכ.

פא אור המאיר פרשת בראשית ד"ה "בפסוק ויטע"; אוצר החיים (קאמרנא) מצות פריה ורביה. וראה בעש"ט עה"ת ואתחנן את סא.

נמצא בסוד "עשר או עשרים פעמים" שאם אדם פגם בחטא הזה עשר פעמים – הוא פגם בכל "מעשה בראשית" שלו, הטבע הראשון שלו. אבל אם הוא חטא עשרים פעמים, יוד במילוי, הוא פגם ב"מעשה מרכבה" שלו – מה שהוא קבל מהאבות. כדי לתקן זאת הוא צריך להגיע לבחינת "זה אלי ואנוהו" שמעל "אלהי אבי וארמננהו"^{טז}, "אלהינו" שמעל "אלהי אבותינו"^{טז}, כמו שהסברנו פעם קודמת^{טז}. כל זה להסביר את הסוד של "עשר או עשרים".

"עשר או עשרים" בספירות

עד כאן ביאור דברי רבי לוי'ק. יש ודאי עוד הרבה, אולי אין־ספור, דוגמאות מהתורה של המספרים עשר ועשרים, שהיה אפשר לקשר אותן לפגם הברית ותיקון הברית, אבל הוא בחר דווקא בזה, על דרך האר"י הקדוש. כעת נוסיף כמה דברים שהוא לא כותב.

איפה יש עשר ועשרים? "עשר ידענו"^{טז} – "עשר ספירות בלי מה"^{טז}. אם "עשר" היינו עשר ספירות "עשרים" היינו עשרים ספירות – איפה יש עשרים ספירות? כתוב^{טז} שעשר היינו עשר ספירות בכלל, אבל בכלל המושג "ספירות" הוא בחכמה, הספירה הראשונה – לכן כל העשר נכללות בתוך ה־י של החכמה. איפה יש עשרים? כתוב שבכתר יש שני פרצופים, שבכל אחד עשר ספירות. שני פרצופים שלמים בספירה אחת הם סוד "כתר עליון איהו כתר מלכות"^{טז}, המקור האמתי של דוד המלך, שאומר את הפסוקים האלה. בחיצוניות הכתה, אריך אנפין, רצון, יש עשר ספירות, ובפרצוף הפנימי, עתיק יומין,

סז שמות טו, ב. אמת ואמונה (קאצק) אות תרצ. ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' מא; מעין גנים ח"א מאמר "צום העשירי" עמ' רו.

סח ראה כש"ט (קה"ת) אות רוב.

סט כ"ח תמוז ש"ז.

ע ראה פרדס רמונים ש"א פ"ז ושי"א פ"א.

עא ספר יצירה פ"א מ"ד; במדבר רבה יד, יא.

עב ראה מה שנסמן בהערה עה.

עג הקדמת תיקו"ז יד, א ("פתח אליהו").

אם עשינו את החשבון ש־עשרים שוה **כתר** (620), צריך לחשב גם את התוספת של **עשר** (570). מקבלים 1190, הפסוק העיקרי בתנ"ך על מלך המשיח: "**הנה ישכיל** [דברנו על כח המשכיל, שצריך להגיע אליו] **עבדי ירום ונשא וגבה מאד**" ("הנה ישכיל" רומז גם לכח המשכיל שצריך להגיע אליו). תיקון הברית מגלה את ניצוץ משיח שבך – לשם כך צריך גם את החטא וגם את התיקון. המשיח לא בא בלי החטא, בלי הירידה, "ירידה צורך עליה", והעליה היא "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד".

ג. "כל עצמות העלם הנפש" – כח עלית הדורות

"כל עצמות העלם הנפש" בטפה

אחרי כל ההקדמה הזו נקפוץ לעיקר החידוש של הרבי. יש פה כמה עמודים של ביאור של הרבי, אבל נתחיל בדבר הכי חזק שהוא אומר כאן, בהערה **גל**, ונפתח אותו. אנחנו תמיד מצטטים^{צב} מתורות שלום^{צג} שפגם הברית פוגם בעצם השלמות שבנפש – איבוד נקודת התמצית הוא איבוד השלמות. האיבוד לא הולך לאיבוד אי-שם – השלמות העצמית מתעלמת מיניה וביה. היא חוזרת כל כך להעלם עד שמגיעה להעלם שאינו במציאות, לכן נדרשת יגיעה עצומה לגלות שוב את שלמות הנפש. שם הווארט הוא שלמות – כל מצות עשה או לא-תעשה, אפילו מהחמורות שבהן, היא משהו פרטי וחלקי, אבל דווקא החטא הזה הוא הכי כללי, כי הוא פוגם בעצם השלמות של הנשמה. זו הלשון שם.

כאן יש ציטוט שאנחנו לא כל כך מצטטים, אבל הוא ציטוט חשוב ביותר:
ראה המשך שמח תשמח תרנ"ז ע' 93
[סה"מ תרנ"ז ע' רסט]: "בהשפעת הטיפה נמשך בזה כל עצמות העלם הנפש".

הזכרנו את הפסוק "זה קדש הקדשים"^{פב}. היהודי הוא עולם קטן^{פג}, בית מקדש קטן^{פד} שיבנה במהרה בימינו – יש בגופו ובנשמתו את כל עשר הקדושות^{פה}. ה"קדש" הוא "קדש מלה בגרמיה"^{פו}, חכמה, אבל "קדש קדשים" הוא כתה. "קדש הקדשים" של המשכן היה עשר על עשר אמות^{פי}, אבל בבית המקדש – גם בראשון^{פח}, גם בשני^{פט} וגם בשלישי^{פז} (שמתאר יחזקאל) – הוא כבר עשרים על עשרים.

אם כן, המספרים עשר ועשרים, רומזים שניהם לקדש הקדשים – קדש הקדשים של המשכן וקדש הקדשים של בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו (בבחינת "זה", "אספקלריא המאירה"^{פצ}, "זה קדש הקדשים"). קודם אמרנו שעשר הוא חכמה גלויה ועשרים חכמה סתימאה שבכתה, אבל כנראה שגם בתוך הכתר גופא ("קדש הקדשים") יש עשר של אריך בלבד ויחד עם עתק כבר עשרים. שוב, למה אדמו"ר הזקן בחר כדוגמה בחטא הזה, ולא בכל חטא אחר? כל חטא אחר פוגם בקדש, שהרי כל המצוות הן קדש, "אשר קדשו במצותיו", אבל פגם הברית פוגם בקדש הקדשים שבך. לכן הוא גם בוחר כדוגמה במספרים "עשר או עשרים".

יש בתוך הטפה את "כל עצמות העלם הנפש" – מלים שכדאי לזכור

פב יחזקאל מא, ד.

פג ע"פ תנחומא פקודי ג; תקו"ז תקון תסט (ק"ז, ב); אבות דר"נ פ"א; קהלת רבה א, ד; זהר ח"ג קלד, ב; מורה נבוכים ח"א פנ"ב.

פד ראה פני דוד להרב חיד"א פרשת תרומה ד"ה "ודרך רמז"; רמזי המשכן למלבי"ם על פרשת תרומה. ובכ"מ.

פה ראה תורת משה לאלשיך על שמות טז, לאילו.

פו זהר ח"ג צד, ב.

פז ראה רש"י על שמות כו, לא.

פח דברי הימים ב, ג, ח.

פט מדות פ"ד מ"ז.

פז יחזקאל מא, ד.

פא זהר ח"ב פב, ב. וראה סוכה מה, ב.

צב ראה מחול הכרמים ח"ב פ"ט (עמ' קה). ובכ"מ.

צג תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג.

מציאות ש"יפה כח הבן מכח האב"^צ. זהו סוד הטפה וממילא זו המשמעות של הפגם הזה והתיקון הזה – חידוש מופלא. אם אתה פוגם בכך יתכן שהחטא לא ישנה את החיים שלך, שבעים-שמונים שנה, אבל יתכן מאד שישפיע על הדורות הבאים שלך.

שוב, הטפה הזו היא כל עצמות העלם הנפש ובזה "יפה כח הבן מכח האב". זה בדיוק מה שהאריז"ל ראה – ראה בך את נקודת התמצית שלך, שכוללת אין סוף כח (העלם שישנו במציאות) ויכולת (העלם שאינו במציאות). ההעלם לא חייב להתגלות בגלגול הזה בכלל, כמו שרבי מענדלע ויטפסקר ראה את הגלגולים הבאים – לא רק את ההוה, אלא גם את העתיד – הכל למעליותא, שהבן יותר מהאבא.

עלית הדורות

איך נאמר זאת ביחס לכללות סדר הדורות של עם ישראל? נאמר שדווקא כאן, בנוגע לקדושת היוד, הייד, הטפה העצמית, יש מקור למושג שנקרא עלית הדורות. השתלשלות רגילה, בדרך של עילה ועלול, מחייבת אוטומטית סדר של ירידת הדורות, שכל דור הוא פחות – האחרונים פחות מהראשונים, אם הראשונים מלאכים אנחנו בני אדם, ואם הראשונים נתפסים אצלנו^צ כבני אדם אנחנו חמורים^צ. ירידת הדורות היא יסוד באמונה שלנו, אבל היא לא "יפה כח הבן מכח האב", בדיוק הפוך – וכאן יש יסוד של עליה, "יפה כח הבן מכח האב". את כל הענין של "יפה כח הבן מכח האב" מתאים לדרוש על הרבי ואביו. זה בדיוק מה שרבי לוי'ק רצה, כפי שניכר במכתבים שלו לרבי – הוא רצה לגלות אצל הרבי את "יפה כח הבן מכח האב" דווקא, תיקון הברית של עצמו, וזכה לכך.

כאן הוא לא מסתפק במלה שלמות (שגם מופיעה במקור הדברים, שמצוה לראות בפנים), אלא אומר שיש בתוך הטפה את "כל עצמות העלם הנפש" – מלים שכדאי לזכור. היות שיש בטפה את "כל עצמות העלם הנפש" זהו החטא הכי משמעותי ליהודי, הכי חמור, ולכן צריך הכי להשקיע, ביגיעה עצומה, כדי לתקן אותו. יש כמה זמנים שמסוגלים לכך במיוחד, כמו עשי"ת, כמו ימי השובבי"ם, אבל כנראה גם עכשיו – לפני תשעה באב, ימי בין המצרים בכלל ותשעת הימים בפרט, ופרטי פרטיות מ'ה' אב ("חזה ציון קרית מועדנו") והלאה. אלה זמנים מיוחדים מאד שיש בהם כח לתקן.

"יפה כח הבן מכח האב"

מוסיף הרבי נקודה עיקרית שכותב שם הרבי הרש"ב, חוץ מהביטוי הנ"ל: ושם שלכן יכול להיות יפה כח הבן מכח האב, עיי"ש..

מכיון שבטפה יש את כל עצמות העלם הנפש, לכן בחיים שלמים – "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", וגם "בגבורות שמונים שנה"^צ ומאה ועשרים שנה ומאה ושמונים שנה – יתכן שעדיין האדם לא גלה את כל עצמות העלם הנפש שלו. כאשר יקיים את המצוה הראשונה וכנראה הכי חשובה בתורה, מצות "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה"^צ, יתכן שדווקא הבן שלו יגלה העלם עצמי של האב – העלם שהאבא לא הצליח לגלות בכל חייו, עם כל העבודה וכל ההשקעה שלו (והרבי מוסיף כאן הפניה – וראה לקו"ש ח"ח ע' 154 הערה 35 – שם מצוטטים הדברים עם דגש על הפירוש החסידי^צ לפיו מה ש"יפה כח הבן" הוא דווקא "מכח האב" ובזכותו).

הרבי מקשר את הדברים יחד – היות שהטפה היא "כל עצמות העלם הנפש" יש

צד תהלים צ, י.

צה בראשית א, כח.

צו מי השילוח מסכת עדויות; אג"ק מוהרי"צ ח"ד עמ'

תה. ובכ"מ.

צז שבועות מח, א.

צח הובא בספרי הליקוטים בשם כמה מגדולי ישראל –

ראה לדוגמה משמרת איתמר אמור.

צט שבת קי"ב, ב.

כהן-לווי-ישראל –

שלשה מהלכים בסדר הדורות

כדי להבין זאת נאמה, כמאמר מוסגה, דרוש חשוב בפני עצמו:

ה' אומר למשה למסור לנו לפני מתן תורה שנהיה "ממלכת כהנים וגוי קדוש"^ק – כולנו כהנים, משרתי אֵל עליון. אבל בפשט, לא כל יהודי הוא כהן – רוב היהודים הם ישראל ויש יהודים שהם לויים. במדבר, בתחלת החלוקה הזו, היו מעט מאד (טפה) כהנים, שבט שלם של לויים ו־יב שבטי יֵה של ישראלים. זה היה היחס.

כעת נעשה שעשוע יפה: כמה שוה "יפה כח הבן מכח האב"? אהרן (256). אמרנו שהוא קורא לכך גם שלמות, איזה שלמות יש כאן? 16 ברבוע, אבל 16 עצמו הוא 4 ברבוע ו־4 הוא 2 ברבוע. זהו המספר הראשון (אחרי 1) שהוא רבוע של רבוע של רבוע – 2 בחזקת 8, 4 בחזקת 4. אין מספר כל כך שלם כמו "יפה כח הבן מכח האב", זו שלמות הנפש. מה הרמז אומר לי לגבי אהרן ולגבי שבט הכהונה? אם מתבוננים בכל מה שאמרנו הרגע אפשר להסיק מסקנה, חידוש יפה וחשוב, שכל סוד הכהונה, הכח של הכהנים, הוא עלית הדורות. יושבים אתנו פה כמה כהנים, אנחנו רוצים שיברכו אותנו – מה כח הכהן לברך? הכהן יכול לברך אותך שהפרי שלך, הפועל-יוצא שלך, יהיה יותר טוב מעצמך.

לפי זה ישראל 'סתם' הוא התודעה של "אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם" – הידיעה הנחוצה שבטבע הבן הוא פחות מהאבא, לכן הוא צריך להסתכל על אביו מלמטה למעלה, לקבל את הסמכות של הדורות הקודמים. בישראל יש ירידה מהראש לעקב (מהצדיק לבינוני של התניא^{קא}), לכן נשאר לו השם יעקב (אותיות י-עקב^{קב}) גם אחרי שהוא קבל את השם ישראל

(אותיות לי-ראש^{קג}) קד.

מי הם הלויים? לוי הוא "כמעד איש וליזת"^{קה} – שוין בקומתו. יש בחינה שלפחות למשך תקופה מסוימת, לפעמים תקופה מאד ארוכה בתולדות עם ישראל, הדורות שוים. דוגמה לכך היא תקופת התנאים – תנא מאוחר יכול לחלוק על תנא קודם, אפילו תנא שחי מאות שנים לפניו (וכך לגבי תקופה האמוראים וכו'). אם כן, יש מצב שאינו עלית הדורות ולא ירידת הדורות אלא שווי הדורות – לפני מאה שנה היו בני אדם וגם אנחנו בני אדם. כך יש חמש מאות שנה של ראשונים, שהאחרון בהם חולק על הראשון. הלויים מבטאים דורות מאוונים, סוד ה"מתקלא"^{קד}, בהם כל אחד יכול להסתכל בגובה העינים על השני. מאד מתאים למלה לוי – לשון חיבור.

ההסבר הזה פותר לי קושיא עצומה לגבי עם ישראל: למה צריך לחלק אותנו לשלשה סוגים? לא מספיק שאנחנו העם הנבחר? למה בתוך העם הנבחר צריך שלש רמות יחוסים? כעת יצא שהענין מכון ומבטא שלשה כחות שפועלים בסדר הדורות, שכל אחד מהם נחוץ ונצרך – הכח של הכהן הוא עלית הדורות, "מעלין בקדש ואין מורדין"^{קד}; הכח של הלוי מאפשר להתייחס לכולנו כשוי קומה; הכח של ישראל הוא המודעות לירידת הדורות, יסוד מצות כיבוד הורים.

שלשת הכחות האלה הם בסוד השתלשלות-התלבשות-השראה^{קה}: ירידת הדורות הטבעית היא סדר השתלשלות של הדורות – הכרה נכונה בעליון ותחתון היא תיקון ההשתלשלות. מבט בגובה העינים שייך להתלבשות – העליון מתלבש בתחתון והם באותו גובה. עלית הדורות

קג ספר הליקוטיוס וישב. ובכ"מ.

קד ראה רבינו בחי" על בראשית מז, כט. ובעקבותיו בספרים רבים.

קה מלכים א', ז, לו.

קו זהר ח"ב קע"ב.

קז ברכות כח, א. ובכ"מ.

קח מאמר "השפלות והשמחה" פע"ב.

ק שמות יט, ו.

קא לקו"ת בלי"ק ד"ה "לא הביט" וביאורו.

קב תקו"ז תקון סט (קיב, א).

העצמי, "העלם שאינו במציאות", ומגלה את השלמות. דברנו שבוע שעבר ^{קטו} על "מעשה הצדקה", שמגיע רק ל"העלם שיחנו במציאות", ועל "עבדת הצדקה" ^{קטז}, שמגיעה גם ל"העלם שאינו במציאות", ההעלם העצמי של הנפש, "כל עצמות העלם הנפש" – זהו התיקון עליו מדובר כאן. אז יש לנו עוד תיקון – צדקה.

"זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד"

בהשגחה פרטית, בפרק שאנחנו לומדים היום בהושע, לפי הסדר שקבענו, מופיע פסוק חשוב, מפסוקי הצדקה הכי חשובים בתנ"ך – "זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד" ^{קיא}. הפסוק אומר שהצדקה היא זריעה, "זרעו לכם לצדקה" – היא טמונה באדמה, ובינתים לא רואים את התוצאה שלה. "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" ^{קיב} וכדי לראות את התוצאה צריך לחכות לעתיד לבוא, שיתגלה השכר – אז תגיע הקצירה, "קצרו לפי חסד", והחסד יתגלה ברוב עצמתו.

רבי אלעזר דורש בגמרא ^{קיד} שתי דרשות על הפסוק: הראשונה, ש"גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה". למה? בהמשך הגמרא שם כתוב "בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, צדקה בממונו גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו, צדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים, צדקה לחיים גמילות חסדים בין לחיים בין למתים". צריך להתחיל מצדקה, "זרעו לכם לצדקה", אבל הקצירה, התכל"ס, היא החסד, שגדול מהצדקה. הדרשה השנייה שלו היא ש"אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה". לפי הדרשה הראשונה צדקה וחסד כאן הם שני דברים, אבל לפי הדרשה השנייה והעיקרי שלו החסד הוא גילוי הפנימיות של הצדקה (כמו הפרצוף הפנימי שהזכרנו).

היא השראה – הכהן נותן השראה לעם ישראל, לכן יש לו כח לברך אותי שאשתפר, גם בגשמיות וגם ברוחניות, שאעלה בקדש. עד כאן דרוש נחמד בפני עצמו שיצא מההערה של הרבי שהטפה היא סוד "יפה כח הבן מכח האב" – הטפה היא ה"ממלכת כהנים", לכל יהודי יש את הכהן שלו, הטפה שלו.

ד. "זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד" רחבה מצותך מאד

אנחנו מדברים על תיקונים שכל אחד יכול להבין ולהשתדל לעשות – "אשר ברא אלהים לעשות" ^{קטז}, "לתקן" ^{קטז}. הזכרנו בינתים שני תיקונים לענין העיקרי והיסודי הזה, תיקון היסוד: "מועדנו", א חסידישע פארבריינגען עם לחיים, ולימוד תורה. מה עוד יש? צדקה, "חטאן בצדקה פֿרֿק" ^{קיא}. מובא באגרת התשובה שלמדנו, בפרקים על תיקוני התשובה, שאם יש לאדם חטא, במיוחד החטא של פגם הברית, צריך להרבות בצדקה. בהשגחה פרטית, מחמת ירידת הדורות של עם ישראל, אין היום כח לכל התעניות – אנחנו לא צמים, ובמקום הצומות מרבים בצדקה מאד-מאד. בשביל רפואת הנפש האדם נותן הכל לצדקה – "עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו" ^{קיב}.

כפי שמוסבר באגרת הקדש בתניא ^{קיד}, צדקה היא המצוה שמקיים הקב"ה בכבודו ובעצמו – "רחבה מצותך מאד" ^{קיד}. "מצותך" היא המצוה שלך, ה', אותה אתה מקיים בכל רגע, בכך שאתה מהוה מחדש בכל רגע תמיד מעשה בראשית, והיא "רחבה מאד", מגיעה למרחב

קט בראשית ב, ג.

קי בראשית רבה יא, ו (ובכ"מ): פסיקתא רבתי ו; זהר ח"א מז, ב.

קיא דניאל ד, כד.

קיב איוב ב, ד.

קיג פי"ד.

קיד תהלים קיט, צו.

קטו שיעור כ"ח תמוז.

קטז ישעיה לב, יז.

קיז הושע י, יב.

קיח קידושין לט, ב.

קיט סוכה מט, ב.

חסיד? המתחסד עם קונו, ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים"קכח. אין מצוה שמייחדת טוב וממלא כמו מצות הצדקהקכט, לכן היא סתם מצוה בירושלמיקל. מה החסד? שאתה לא חושב על עצמך בכלל, לא על השכר וגם לא על נדיבות הלב שלך – אתה רק חסיד שמתחסד עם קונך, גומל חסד עם הקב"ה בכך שאתה מקשר אותו לשכינה שלו (כמו שכתוב בתניאקלא, שזו דרגת צדיק שלא חושב על עצמו). זהו פירוש חשוב בחסידות, שהצדקה משתלמת לפי החסד שבה – הכוונה שלך לשם שמים.

הפירוש השלישיקלב די קרוב לשני: כתוב "ולך א־דני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו"קלג, וידוע פירוש הבעש"טקלד – שאתה משלם לאיש כאילו הוא עשה, "כמעשהו", אף שבעצם הוא לא עשה כלום אלא רק ה' עשה. הרי "כי ממך הכל ומידך נתנו לך"קלה – מי נתן לי כסף לתת צדקה? מי נתן לי כח לעשות חסד בגוף? הכל אתה, ה'. אני לגבי הקב"ה כ"מסייע [ש]אין בו ממש"קלו – הוא עושה הכל, נושא את הקורה הכבדה, ואני רק שם יד. ההכרה בכך היא החסד שבצדקה – הכרה שהכסף שנתתי לא שלי אלא פקדון אצלי (יש בענין שיחה חשובה של הרביקלז), הכסף הוא ה', הכח שלי הוא ה', גם המחשבה שלי לתת היא ה', הכל ה'.

סיכום הפירושים

בפירוש האחרון המשמעות של החסד הוא הכנעה – הכנעת היש, השפלות של דוד שאומר

קכח זהר ח"ב קיד, ב; ח"ג רכב, ב; רפא, א; תקו"ז א, ב. קכט ראה תניא אגה"ק ג.

קל לדוגמה ירושלמי פאה פ"ח ה"ח. וראה תניא פל"ד. קלא פ"ו.

קלב וראה באר מים חיים מצורע ד"ה "עוד יאמר זאת תהיה".

קלג תהלים סב, יג.

קלד כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קצג"ב.

קלה דברי הימים א' כט, יד.

קלו ראה למשל שבת צג, א; ביצה כב, א. וראה כש"ט הנ"ל הערה קלד.

קלז ראה לקו"ש ח"ב עמ' 407 ואילך. ובכ"ד.

ורמז מופלא לענינו: אמרנו שתיקון הברית קשור לסוד של "עשר או עשרים" ועשינו רמז של עשר-עשרים, ששונה "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". והנה, אותו מספר (1190) שוה בדיוק "זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד"!

"אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה"

במשפט "אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה" יש כמה וכמה פירושים בחסידות – נסתפק בשלשה:

בתניא באגרת הקדש לב מובא המאמר "אין צדקהקכ משתלמת אלא לפי חסד שבה". מההקשר שם, שמדגיש את נדיבות הלב, משמעקכא שהוא מפרש כפשוטוקכב, שעיקר שכר הצדקה הוא לפי נדיבות הלב של הנותן. כמו

שחז"ל אומריםקכג, אפשר

לתת צדקה סתם, כלאחר

יד, או אפילו כמי שזורק

אחרי כתפו, ואפשר לתת

ברצון, בנדיבות, בהארת

פנים. אנחנו עם נדיב,

"בת נדיב"קכד, "בתו של

אברהם אבינו"קכה, עמוד הגמ"ח – זהו הפירוש

הכי פשוט ב"אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד

שבה", לפי נדיבות הלב. כפי שהוא מסביר שם,

השכר הוא גילוי הסובב כל עלמין (כמו הדם

שמקשר יחד את כל האברים, "סובב סבב הולך

הרוח"קכז). מתי הוא יתגלה? לעתיד לבוא.

פירוש נוסףקכז הוא לפי המאמר "איזהו

חנך בן ירד הוא
חנך להבנה שכל
ירידה בחיים היא
לצורך עליה

קכ שם כתוב "הצדקה" והרבי מעיר בהערות ותיקונים לתניא שאולי צ"ל "צדקה".

קכא ראה גם שיעורים בספר התניא שם.

קכב ראה גם ערוך לנר עה"פ.

קכג ראה סוכה מט, ב. ועד"ז בכתובות קיא, ב.

קכד שה"ש ז, ב.

קכה סוכה מט, ב.

קכו קהלת א, ו.

קכז ראה אמרות טהורות (לבעל הנעם מגדים) לתהלים

קט, עא.

הרבי אמר פעם שצריך לשבת להתוועד ולא לקום עד שיבוא משיח, זה השיעור של התוועדות.

ה. התמסרות לחנוך

חנוך בן ירד – חנוך ש"ירידה צורך עליה"

יש עוד משהו, קרוב לתורה, אבל אחר – קובע ברכה לעצמו. מדברים על **פד** תעניות – לשון **פדיון**, "פדה בשלום נפשי"^{קמג} של י"ט כסלו וכל הגאולות שלנו. מה המשמעות של המספר **פד**? האריז"ל אומר^{קמד} ש-**פד** הוא **ד** פעמים **אהיה**, כנגד ארבעת מילויי שם אהיה. אבל בתור מלה אחת, יש כמה מילים פשוטות ששוות **פד** והעיקר הוא **חנוך**. זהו גם שם של צדיק גדול מאד, הרבי של משה רבינו^{קמה}, **חנוך בן ירד**. חנוך בן ירד הוא חנוך להבנה שכל ירידה בחיים היא לצורך עליה. זהו הסוד של היותו "תופר מנעלים"^{קמז}. **חנוך בן ירד** בגימטריא **שכל** – זה צריך להיות השכל שלך, הענין של החינוך. יש לנו הרבה מחנכים פה, שיצליחו בעבודת הקדש של החינוך. עבודת הקדש של החינוך היא תיקון הברית.

קודם מישהו שאל אותי: מה עדיף, שאהיה מחנך או שאהיה אבדך בכלל, אלמד תורה? לכאורה גם חינוך הוא לימוד תורה – אתה לא יכול ללמד מישהו אם אינך לומד, צריך ללמוד על מנת ללמד^{קמז}. גם מי שיושב ולומד, אם אינו חושב שבבא הזמן גם ילמד יש בעיה בעצם הלימוד שלו, כידוע שהרמב"ם פוסק^{קמח} שעיקר מצות לימוד התורה הוא המצוה ללמד. אבל אם המטרה היא ללמד – בהחלט מוצדק שאנשים יושבים כך וכך שנים כדי להכין את עצמם להמשך השליחות בחיים, ללמד תורה.

קמג תהלים נה, כד.

קמד שער תיקוני עונות פ"ד ענין ג.

קמה לקו"ת (האריז"ל) פרשת בראשית.

קמו עיין זהר ח"א קכו, א ובכ"מ. **תופר** אותיות **פותר**, שייך ליוסף הצדיק ("בן **פורת** יוסף") שהיא פותר חלומות, תיקון הברית, וכדלקמן.

קמז אבות פ"ד מ"ה.

קמח בסה"מ עשה יא. וראה גם הלכות ת"ת פ"א.

"כי ממך הכל". בפירוש השני, "המתחסד עם קונו", אתה לא נמצא בכלל – לא משפיל את עצמך, אלא פשוט לא נמצא כאן, רק פועל למען יחוד קוב"ה ושכינתיה, זו ההמתקה. בפירוש הראשון אתה דווקא כן נמצא, זו נדיבות הלב שלך, כשהדגש הוא על הנשמה הפנימית שבתוך המעשה – ההבדלה (כידוע^{קלח} שהבדלה היא בסוד ה"נשמות", האור הפנימי הנבדל שבתוך המעשה).

שוב, "**זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד**" – פסוק שלמדנו היום בנביא – שוה בדיוק **עשר-עשרים**, סוד תיקון הברית בתודעה השלמה לחסד שבתוך הצדקה. בלשון הקבלה, סתם צדקה היא הנתניה של היסוד למלכות (לכן את מבצע צדקה של הרבי אנו שמים^{קלט} בפרצוף עשרת המבצעים ביסוד, תיקון הברית) – היסוד נקרא "צדיק", המלכות נקראת "צדק" וכשהיסוד משפיע לה הוא הופך אותה לצדקה. כדי להפוך את ה-**צדק** ל-**צדקה** היסוד צריך לקבל את החסד של אברהם – לקבל ה חסדים שמתפשטים מאברהם אבינו ולהשפיע אותם למלכות. זהו סוד החסד שבצדקה. את כל הענין הזה צריך להשכיל – "**הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד**" (שיא עליות משיח היינו ה"מאד" שלו, על דרך "ובכל מאדך"^{קמ}, "בכל ממונך"^{קמא} שמפזר לצדקה, "פזר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד"^{קמב}).

אם כן, יש לנו כבר שלשה תיקונים – להתוועד, ללמוד תורה ולתת הרבה צדקה. כל אחד מהדברים האלה הוא 'עצמי' לגמרי. אם עושים את כל אלה ודאי לא צריך לצום – אדרבא, צריך עוד פעם לומר לחיים! ה' יעזור שיהיה אפשר להתוועד גם בתשעה באב השנה.

קלח כפי שעולה מהקבלת שתי השלישיות הבסיסיות בתורת הבעש"ט – הכנעה הבדלה המתקה (כש"ט אות כח) ועולמות נשמות אלהות (כש"ט אות א) – בה "הבדלה" מקבילה ל"נשמות", וכמבואר בכ"מ.

קלט שכניה ביניהם פ"ו הערה ז.

קמ דברים ו, ה.

קמא ברכות פ"ט מ"ה.

קמב תהלים קיב, ט.

אין דור שיותר זקוק שיחנכו אותו מהדור שלנו, בעקבתא דעקבתא דמשיחא. צריך לחנך את ראש הממשלה ואת כל השרים שלו. לכן צריך קשרים אתם – צריך לדאוג ליצור קשרים עם ראשי הממשלה בשביל לחנך אותם. זהו תיקון הברית מאד מענין – כדי לתקן את הברית שלך תקשור קשרים עם ראש הממשלה, תקבע אתו שיעור חסידות, תלמד אתו נפלאות כל שבוע, וככה תהיה אדם המתקן. לחיים לחיים.

תיקון החלום

יש עוד מלה פשוטה ששוה **פד** – **חלום** (גם **חנוך** וגם **חלום** הן תבות בעלות ארבע אותיות, כך שהערך הממוצע של כל אות הוא **אהיה**, ד"פ **אהיה** כנ"ל). מי הוא בעל החלומות? יוסף הצדיק^{קנא}. מה סימן מובהק של פגם הברית? חלומות זוועה, חלומות שקריים, כמו שכתוב בפרק כט בתניא. מה התיקון? גם כאן יש "ירידה צורך עליה". התיקון הוא לחלום חלומות טובים. אנחנו פה שכמים – התלמידים הותיקים של שכם משכו אותי לשם בגלל החלומות שלהם, הבינו שאנחנו פה בגלל החלום, החלום הטוב. צריך להיות פותר חלומות, כמו יוסף – **פותר** אותיות **תופר**^{קנב}, תופר את האותיות, יודע את חכמת הצירוף. פתרון חלומות מגיע כל כך עמוק בלא-מודע, בתת-מודע של הנפש – הוא מגיע למקום של הפגם, שמופיע בחלומות, והופך אותו. העלם שישנו במציאות ודאי מופיע בחלומות, אבל החידוש הוא שאפילו העלם שאינו במציאות משתקף בחלום. יוסף יודע לפתור את החלום, הוא נקרא בעל החלומות – בעל הבית על החלום – וכך מתקן את ה-**פד**, מתקן את הברית.

היות ש-**פד** שוה גם **חנוך** וגם **חלום**, סימן שמחנך טוב צריך להתייחס לחוש החלומות של

בכל אופן, חלק מעלית הדורות הוא התקצרות הזמן בין הלימוד לחינוך – לקראת משיח מי שיודע אל"ף צריך ללמד אל"ף, עוד לפני שהוא לומד בי"ת. שוב, בהשקפה ראשונה, לימוד וחינוך הם אותו דבר, אבל בהשקפה שניה הם הפכים – כשאתה מקבל שליחות להיות מחנך, אתה מוותר על הלימוד של עצמך. יש כאן אחד שמחייך... רצה לעזוב הכל ורק לשבת ללמוד תורה... הכי כף, לטעום את טעם העולם הבא בעולם הזה, תאוה רצינית. יש הרבה שעומדים עכשיו על פרשת דרכים, מה לעשות – ללמוד או להתמסר לחינוך?

כתוב בקבלה^{קמט} שחנוך הוא מט"ט, המלאך שנקרא "נער" – העבודה שלו עיסוק עם נערים, עיסוק עם חטאת נעורים של התלמידים שלך וגם שלך בעצמך. עוד פעם, חנוך הוא הרבי של משה רבינו. ענינו של משה רבינו הוא ללמוד תורה, אבל הרבי שלו הוא עבודת החינוך – חנוך, "חנך לנער על פי דרכו גו"^{קפ}. מה יותר חשוב? לפי סדר הדורות קודם בא חנוך. התמסרות לחינוך על חשבון לימוד התורה של עצמך היא תיקון הברית. כלומר, אם אדם לא היה פוגם בברית – היה יכול לשבת בכולל עד מאה ועשרים (שנות חיי משה), לטעום את העולם הבא בעולם הזה. אבל מי שפגם ירד וצריך להתמסר לחינוך – צריכה להיות "ירידה צורך עליה", וההבנה של ענין-תכלית ה"ירידה צורך עליה", כנ"ל. אותו חנוך מחנך גם את המחונך שלו להבין שכל הירידות, כל הנפילות, כל החטאים – הכל לצורך עליה. זהו התיקון הרביעי של תיקון הברית – ההתמסרות לחינוך, חינוך על טהרת הקדש (כביטוי הרווח אצל הרבי).

התמסרות לחינוך היא לא רק לחינוך בכתה בבית הספר, בתלמוד-תורה או בשיבה, אלא גם לחינוך של כל הדור, במיוחד בדור שלנו.

קנא ע"פ בראשית לז, יט.

קנב כפי שנדרש על הפסוק "בן פרת יוסף" (בראשית מט, כב). ראה שער הפסוקים וישב שפורת אותיות פותר, ובקהלת יעקב ערך 'חבו' שפורת אותיות תופר.

קמט ראה לדוגמה לקו"ת (האריז"ל) לפרשת תולדות ובריבו מקומות.

קנ משלי כב, ו.

"אורייתא חכמה נפקת"

תורה היא חכמה, "אורייתא מחכמה נפקת"^{קנ"ה}. בפנימיות חכמה היא בטול^{קנ"ו}, שהוא יראה עילאה בלימוד תורה – "מה להלן באימה, ביראה, ברדת ובזיע אף כאן באימה, ביראה, ברדת ובזיע"^{קנ"ז}. הלימוד צריך להיות מתוך בטול במציאות – "תען לשוני אמרתך"^{קנ"ח}, "כעונה אחר הקורא"^{קנ"ט}, כמו שמוסבר^{קס} על הקדמת הפסוק "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר"^{קס"א} לעשרת הדברות, שהדברים נאמרים מעצמם ("לאמר") כי האדם בטל. לימוד תורה מתוך בטול במציאות הוא סימן לתיקון הברית – זהו התיקון שכנגד החכמה.

שמחת "מועדנו"

התוועדות חברים קשרנו ללשון הפסוק "חזה ציון קרית מועדנו". "מועד" אומרים גם על התקופה שכעת מסיימים, עולים ממנה, ימי הגלות שיהפכו במהרה ל"ימי ששון ושמחה ומועדים טובים". מועד הוא חג, שמחה – המלה חג עצמה היא לשון התוועדות, חוג. לכן לכל החגים קוראים מועדים, "מועדים לשמחה" – שמחה היא פנימיות אמא. האמא היא גם המרחפת ומקבצת את כל הבנים שלה תחת כנפיה. כתוב שאהבת ישראל אמתית היא דווקא באמא, שם כולנו מרגישים אחד – זו המדרגה הגבוהה של אהבת ישראל שמוסברת בדרך מצותיך^{קס"ב}, בה לא רק שכל אחד כלול בשני ומשפיע על השני, אלא שיש לכולנו אותו 'אני'

התלמידים שלו ולפתח אותו. זהו חלק חשוב מאד של עבודת החינוך. חסידישע חלומות. קשור למחנך – הסימן שאתה מחנך טוב הוא שהתלמידים שלך יחלמו חלומות חסידיים. סימן מובהק, שאי אפשר לזייף – שהרי סתם חלומות אינם בשליטה שלך. בכלל, אדם חולם מהרהורי לבו ביום^{קנ"ג}, ובלוח "היום יום" כתוב שחלומות של קדושה תלויים במה שעשית במשך היום – כמה היית בבטול ובשמחה, כמה תורה למדת בשמחה ובבטול. חלום טוב הוא גם כמו החלומות של שבת חזון – כל הזמן לחשוב, ולראות בעין השכל שבלב, את העתיד הטוב לעם ישראל, משיח, בית המקדש). זהו ודאי חינוך טהור, ואז באמת החלום יתגשם (סתם חלום – או שיהיה או שלא יהיה).

[שאלה: אם משהו חולם חלום חסידי אומר שבאותו יום היה כמו שצריך? אם לא, זה אומר שלא חינוך כדבעי?] או שלא חינוך או שלא חינוך אותנו... חלומות הם רשימו מהלא-מודע.

1. סיכום התיקונים

אם כן, יש לנו כבר ארבעה דברים – עצות פשוטות, מה שבעולם קוראים תיקונים פשוטים – שהם תיקון הברית: הכי כף – להתוועד. הדבר השני, ללמוד תורה. עבור מי שאוהב ללמוד תורה – זה גם הכי כף, אבל צריך יגיעה, "יגעתי ומצאתי תאמין"^{קנ"ד}, "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין". אדמו"ר הזקן בכה שלא היה צריך הרבה יגיעה ללמוד תורה, צריך דווקא יגיעה. דבר שלישי, לתת הכל לצדקה – "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו", תוך כדי ידיעה ש"כי ממך הכל ומידך נתנו לך". הדבר האחרון – התמסרות לחינוך. האם יש מבנה פנימי לתיקונים האלה? כשיש כמה ענינים ששייכים לאותו דבר אנחנו רגילים לעשות בהם סדר, לתת איזה פרצוף, וכאן הסדר די פשוט:

קנה זהר ח"ב קכ"א, א. וראה שם פה, א.

קנו ראה סוד ה' ליראין ש"א פ"ב (ונתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג); לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" באור ב (עמ' ז).

קנז ברכות כב, א.

קנח תהלים קיט, קעב.

קנט ראה לקו"ת סוכות פ"א, ב; ש"ה ש"מ, ב. וראה סוכה לח, ב.

קס ראה תו"א יתרו סז, א"ב. ובכ"מ.

קס"א שמות כ, א.

קס"ב "איסור שנאת ישראל ומצות אהבת ישראל", דף כח, א ואילך.

קנג ראה ברכות נה, ב.

קנד מגילה ו, ב.

געגועים, אבל צריך הרבה ניגונים – גם שמחים – בתוך התפלה כאשר מתפללים במנין. זו הוראה לבעל התפלה, שיכניס כמה שיותר, וגם המתפללים יכולים לעזור לו לשיר. שירה שייכת ללוי, המשורה, והוא מגיע לשרשו בבינה-שמחה, בסוד "ועבד הלוי הוא"^{קסח}. שוב, צריך להגיע לבטול במציאות, התיקון של החכמה, אבל תכל'ס הכי חשובה והכי מתקנת היא השמחה ביחד, לכן פתחנו בה את התיקונים.

חֲנוּךְ לַמְדוּת

חינוך שייך לזו של שם הוי': כמו שאמרנו, חנוך בן ירד נקרא מט"ט, המלאך של עולם היצירה, הוא בעצם ז"א (זעיר אנפין, קטן-נער) שמקנן ביצירה^{קסט}, ה"ז של שם הוי'. מה הלימוד לגבי עבודת החינוך? פעם למדנו על "חֲנוּךְ לַרְחֵמִים"^{קע} – חינוך הוא תקון מדות. צריך ללמוד הרבה תורה, אבל עיקר החינוך של ילד, וגם של מבוגר, הוא פשוט תיקון מדות, והמדה הכללית היא רחמים, פנימיות התפארת. בתוך פרצוף עשרת המבצעים של הרבי מבצע תורה הוא חכמה ומבצע חינוך הוא נצח, כי הוא הילד שמחנכים הוא "ברא כרעא דאבוה"^{קעא}, בחינת הנצחה מדור לדור. אצלנו נצח הוא בטחון פעיל – חינוך לבטחון עצמי מתוקן הוא עיקר בחינוך. בכל אופן, עיקר החנוך הוא לרחמים – אנחנו רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים^{קעב}, וצריך לגלות ולטפח זאת.

חֲלוֹמוֹת חֲסִידִים

אמרנו שהחלום מסתעף מהחֲנוּךְ וסימן לחינוך טוב הוא חסידשע-חלומות. בעל החלומות הוא יוסף הצדיק – היסוד, המשך

(עם התחושה של "ועל כל פשעים תכסה אהבה [של האדם לעצמו]"^{קסג}, כמבואר שם).

התחלנו את התיקונים מהתוועדות, כי תכל'ס היא העיקר – צריך הרבה שמחה, שמחה של ביחד. זו התבוננות חשובה, שאם האדם הוא 'פאר-זיך', לעצמו, אפילו אם מתוך כוונה שילמד ויהיה תלמיד חכם – אי אפשר להיות בשמחה לבד. גם אם נדמה לו שכן – זהו בלוף. אמרנו שחכמה אמתית היא בטול במציאות. גם בינה שייכת ל"הנסתרת להוי' אלהינו"^{קסד} – היא בטול לכלל. כשהפרט בטל לכלל ונמצא בתוך הכלל מגיעה לו שמחה אמתית.

החוויה הזו נכונה גם שמתפללים יחד – מנין הוא בהחלט סוג של התוועדות חסידית, אולי הוא אפילו יסוד המושג התוועדות. אפשר להתפלל לבד – היו צדיקים גדולים שהתפללו ביחידות וגם חסידים שהתפללו לבד כל הזמן... יש אמנם ווארט בחסידות^{קסה} שגם מי שמתפלל ביחידות צריך להתפלל במנין של עשרת כחות הנפש – אבל המנין הפנימי הוא לא מנין אמתי כפשוטו, וממילא יתכן שיש בזה תערובת של כח המדמה. ואפילו אם הוא אמת לפי אמתו של כל אחד, אבל אין זה תכל'ס, לא התוועדות אמתית כפשוטו כמו שאנחנו יושבים פה יחד ("הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד"^{קסו}), כאשר כל הפרטים מתבטלים בתוך הכלל. תפלת היחיד היא "ואני תפלה"^{קסז}, ה תתאה, ותפלת הצבור היא התוועדות, ה עילאה. לכן תפלה ביחיד היא יותר השתפכות הנפש מתוך מדרות, תשובה תתאה, ואילו תפלה במנין היא תשובה עילאה, תשובה מתוך שמחה. זו הוראה למנין שלנו – ולכל מנין – שכדאי לשיר כמה שיותר ניגונים. חסידים היו מתפללים גם לבד עם הרבה ניגוני

קסג משלי י.יב.

קסד דברים כט, כח.

קסה ראה "התמים" כסלו תרצ"ו עמ' מה; לקו"ש ח"ב עמ' 477. ובכ"מ.

קסו תהלים קלג, א.

קסז תהלים קט, ד. ולהעיר מזהר ח"ג מט, ב.

קסח במדבר יח, כג.

קסט ע"ח שמ"ב פי"ג. וראה תקו"ז תקון ו (כג, א).

קע שיעורי ר"ח סיון ס"ג.

קעא ע"פ עירובין ע, ב.

קעב יבמות עט, א.

התפארת, שהרי "גופא ובריתא חשבינן חד"^{קעג}, "אלה תלדות יעקב יוסף"^{קעד}. גם יעקב חולם, אבל החלומות העיקריים הם של יוסף – הוא חולם חלומות טובים וגם יודע לפתור את החלומות של כולם. אם כן, החלום הוא המשך של ה־ז, היסוד.

צדקה – תיקון המלכות

אחרון חביב הוא צדקה. כפי שהוזכר, צדקה היא סתם "מצוה" – מצות המלך. המלך הטוב, החסיד, מרבה בעצמו לעשות צדקה – "חסדי דוד הנאמנים"^{קפא}, דואג לכלכלה של כל אחד ואחד בעם. הוזכר גם שצדקה בקבלה היא המשכה מיסוד למלכות, שצריך להפוך אותה מ"צדק [מלכותא קדישא]" ל"צדקה". כלומה, תכלית הצדקה היא בנין המלכות.

הענין קשור לנושא שעלה לאחרונה: יש שאלה, האם ניתן לתת צדקה למפלה, לקידום מגמה פוליטית? האם אפשר לתת מעשרות לדרך חיים, לקידום תכנית של תיקון המדינה? האם זו מטרה מוצדקת של צדקה? להפצת המעיינות פשיטא שאפשר, אבל מה עם תכנית לתפוס את המלכות? הפוסקים האמתיים אומרים שבטח כן. אמרו שככה פסק גם הרב מאזוז – מיד רואים שהוא רב טוב... זו בהחלט מטרה ראויה, כי הצדקה היא בשביל לתקן את המלכות.

סיכום

אם כן, כך עשינו את המבנה המתבקש מכל התיקונים – שכולם תיקון הברית:

קוצו של י	שרש החלום
י	תורה (ביגיעה, ביראה וחינוכי תורה)
ה	התוועדות שמחה (ותפלה במנין)
ו	חנוך ותיקון החלום
ה	צדקה בריבוי

שוב, תיקון הברית הוא גילוי נקודת תמצית החיים. זו החזרת השלמות – שלמות האדם, שלמות העם וכו', שלום בינינו ובעולם כולו. הכל מתחיל משמחה – שאנחנו ביחד מתוועדים ושרים ואומרים לחיים.

<<<

כתוב בתניא^{קעה} שהחלומות הלא-טובים הם בשביל להשפיל את האדם. כלומר, החלומות הלא-טובים הם גם בעיה במלכות שלו – צריך להגיע ליותר שפלות, פנימיות המלכות. החלומות הטובים הם היסוד עצמו, יוסף – יוסף הוא ילד טוב, ילד טוב ירושלים. לפעמים הוא יותר מדי טוב, האחים שלו לא סובלים זאת... החלומות הטובים שלו, שכולם משתחווים לו, הם יסוד. פנימיות ספירת היסוד אצלנו היא אמת – חלום טוב הוא גם חלום אמתי. רוב החלומות הם שקר וכזב, שטויות, ואז מטרתם שפלות. חלום טוב, חלום אמתי, הוא סימן טוב (שנמשך ממזל טוב, כתר, על-מודע) – סימן של חינוך טוב, ובכלל סימן שהחולם בדרך של תיקון הברית, של אמת, שמגיע לאמת בלא-מודע. סימן האמת של האדם אינו במודע שלו, אלא מתגלה בחלום.

אם נתבונן לעומק, שרשו של החלום הוא בלא-מודע שבנפש, בספירת הכתר (קוצו של י), אך הוא נמשך לספירת היסוד – הכל בסוד "מכתם"^{קעו}, המשכה מהכתר (שנקרא "כתם [פז]"^{קעז}) ליסוד (כדרשת חז"ל^{קעח} את מלה "מכתם" על תיקון הברית). רבי נחמן בחר לפתוח את "התיקון הכללי"^{קעט} שלו, שכל ענינו

קעג זהר ח"ג רכג, ב ובכ"מ; ע"ח של"א פ"ג.
קעד בראשית לו, א.

קעה ראה פכ"ט.

קעו מכתם בגימטריא "פרו ורבו", שהוא גם חלק המילוי של חלום – חית למד ו מם.

קעז שה"ש ה, יא. וראה באורך סוד הוי' ליראיו הוספה לשער א.

קעח סוטה י, ב (הובא ברש"י לתהלים טז, א).

קעט לקוטי מוהר"ן מהד"ק סימן רה; מהדו"ב סימן צב. ובכ"מ.

קפ תהלים טז, א.

קפא ישעיה נה, ג.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ נשמת האר"י, האלקי רבינו יצחק, רמוזה בפסוק "חזה ציון קרית מועדנו" בחילוף מ"י באתב"ש – סוד "יצחק מצחק [את רבקה אשתו]".
- ◆ ראייה היא בדרך פנים וחזון בדרך אחר, אך מעלת החזון היא היכולת לחזות את העתיד.
- ◆ התוועדות ("מועדנו") "בין אדם לחברו ובין איש לאשתו" היא תיקון הברית.
- ◆ חטא פוגם במהות האברהיהודי, בהתכללות של כל האברים-היהודים בו ובהתכללותו שלו בכל האברים-היהודים.
- ◆ פגם הברית פוגם בטפת תמצית החיים.
- ◆ את פגם טפת המח מתקנים בלימוד תורה.
- ◆ לכל אדם יש צלם חיצוני (מעשה בראשית, רזין, ירושה מאדם הראשון) וצלם פנימי (מעשה מרכבה, רזין דרזין, ירושה מהאבות) – החטא יכול לפגוע רק בצלם החיצוני או גם בצלם הפנימי.
- ◆ תיקון הפגיעה בצלם הפנימי – ירושה מהאבות – היא להגיע ל"אלהינו" שלמעלה מ"אלהי אבותינו".
- ◆ תיקון הברית הוא "ירידה צורך עליה" המגלה את ניצוץ המשיח שבך.
- ◆ בטפה נמשך "כל עצמות העלם הנפש" ולכן יתכן ש"יפה כח הבן מכח האב".
- ◆ כהן הוא סוד עלית הדורות (וכולנו "ממלכת כהנים"); לוי הוא סוד שיוון הדורות (שרש הלווי-החייבור בין הדורות); ישראל הוא סוד ירדת הדורות (המחייבת כיבוד הורים וקבלת סמכות הדורות).
- ◆ תיקון הברית הוא בריבוי צדקה – "רחבה מצותך מאד".
- ◆ "אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה" – הכנעת האדם בהכרת "ולך אדני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו"; התלבשות נדיבות הלב כנשמה במעשה הצדקה; כוונת "המתחסד עם קונו" ליחוד קוב"ה ושכינתיה.
- ◆ עיקר החנוך הוא חנוך בן ירד – חנוך להבנת שכל ירידה היא צורך עליה.
- ◆ תכלית הלימוד היא ללמד.
- ◆ בשליחות החינוך האדם מוותר על לימודו לעצמו.
- ◆ מי שלא פגם יכול לשבת לנצח באהלה של תורה – אך מי שפגם בחטאת נעורים יתקן בחינוך נערים.
- ◆ יש להתמסר לחינוך הדור כולו – מילדים ועדי ראש הממשלה והשרים.
- ◆ חנוך טוב מתייחס לחלום של המחונך – חלומות טובים הם סימן לחינוך טוב.
- ◆ אדם יכול לשמוח באמת רק על ידי יציאה מעצמו.
- ◆ תפלה בצבור היא סוג של התוועדות.
- ◆ תפלה ביחיד היא בעיקר השתפכות הנפש (תשובה תתאה) ותפלה בצבור היא בעיקר שמחה (תשובה עילאה).
- ◆ עיקר החינוך הוא חינוך למדות טובות – חינוך לרחמים.
- ◆ תכלית הצדקה היא בנין המלכות – לכן ניתן לתת צדקה למטרות ציבוריות של תיקון המדינה.

המדור מוקדש לזכות סבתנו מורתנו **נחמה** תחי' **בסוק** שתזכה לעוד שנים רבות, בריאות, נעימות וטובות ולרוב נחת מכל יוצאי חלציה כן ירבו

נועם אלימלך

פרשת ואתחנן

גדולת ימינך

יש כאן שלשה זוגות מושגים המקבילים לימין-חסד-אהבה ושמאל-גבורה-יראה: א. "גדלך... ידך החזקה" – "גדלך" היינו מדת החסד-ימין הנקראת גדלה ("לך ה' הגדלה והגבורה"²), "גדלת ימינך". "ידך החזקה" היינו היד השמאלית הפועלת בגבורה ובחוזק. ורמז מובהק: **גדלך ידך החזקה = חסד חסד חסד** (ממוצע כל תבה) = **גבורה** (התכללות הגבורה והחסד)! **ב.** שמים וארץ – "אף ידי (שמאל) יסדה ארץ וימיני טפחה שמים"³, "פשט יד ימינו וברא שמים [בחסד] פשט יד שמאלו וברא ארץ [בגבורה]"⁴. ג. "כמעשיך וכגבורתך" – מעשיך בחסד, "ומעשה ידיך שמים". גבורתך בגבורה. [יש ששה זוגות עיקריים, **שמים-ארץ ימין-שמאל חסד-גבורה אהבה-יראה אברהם-יצחק לבן-אדום** = 6 (ממוצע) פעמים **חשמל** (משולש זך), סוד חש-מל, הגבורה [חש] היא היא החסד [מל]. "ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק", האדום הוא לבן בשרש (כדברי יעקב לעשור-אדום "עם לבן גרתי". והנה "האי דם שחור אדום הוא אלא שלקה"⁵, כאשר האדום לוקה בארץ הוא נעשה שחור, היפך-משלים הלבן)].

השמאל נכללת ביחן

עיקר הדרוש הוא שכל תפלת משה ("ואתחנן") היא "לאכללא שמאלא בימינא",

ב דברי הימים א כט, יא.

ג ישעיה מח, יג. ראב"ע שם. שמים ימין = 500, פרו ורבו מכח הימין (ירידת הנשמה מן השמים, נשמה = השמים, "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", ירדת נשמה לארץ). שמים ימין בהכאה פרטית (ש פעמים י וכו') = 6700 ויחד עם 7200 = 100 פעמים חסד, היינו ימין-חסד. שמים-ימין-חסד = 572 = ואתחנן אל הוי" (כב פעמים הוי"!)

ד פרקי דר"א פ"ח.

ה סוכה לג, ב.

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר. אֶדְוֶי אֱלֹהִים אֲתָהּ הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלָּה וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֶל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וְכַגְּבוּרָתְךָ.⁶
כתב הנועם אלימלך: ואתחנן אל ד' בעת ההיא לאמר כו' אתה החלות להראות כו' היות שנאמר במקום אחר ימינך ד' נאדרי כו' כתב רש"י ז"ל שבאותו הימין עצמו שנאדר בכח באותו ימין מרעיץ אויב וגם כאן הפירוש כך את גדלך הוא החסד ואת ידך החזקה לומר שבמקום שנתעורר הגדולה הוא החסד שם באותו המקום שורה היד החזקה. והטעם לזה כי לכאורה אינו מובן לפי שהימין היא הנקרא חסד בכל מקום ושמאל הוא הגבורה אך שהאמת הוא כך כשהשם יתברך עושה דין בהרשעים הם האומות אז הדין נקרא למעלה בשמים חסד כי הוא חסד לישראל לנזקם נקמתם באויביהם אף על פי שאליהם הוא גבורות וזהו שאמר כאן את גדלך כו' ואת כו' פירוש הם נכללים באחת בימין שלפי שהוא חסד בשמים אך למטה בארץ הוא גבורה למי שעושה בו דין וזהו התירוץ אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשך הם הרחמים למעלה בשמים וכגבורתך למטה בארץ כנ"ל אשר אתה עושה אותם בכח אחד בימינך הכל וק"ל.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב ד' אייר תשפ"א.

א דברים ג, כג:כד.

י-ה", יסורים בעולם הזה כיון שהטוב אינו מושג). והרמז: **נקמה = יה פעמים אהבה**, הכל אהבה מסותרת.

הדין באומות מאהבת ישראל היינו "ונגף ה' את מצרים נגף ורפוא"^א, כפירוש "נגוף למצרים ורפוא לישראל"^ב. אך לבסוף יתקיים "נגוף ורפוא" למצרים עצמם (כפשט הפסוק!), על ידי המשיח שיעשה שלום בעולם וכולם יעבדו את ה' שכם אחד.

גם בעבודה של כל אחד, העיקר הוא להגביר את הימין, "כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין"^ג. ויש לדרוש: גם כשיש לאדם 'פניה' במעשה הטוב, כגון שמתפאר בעשיית החסד, יעשה זאת, ובלבד שיעשה "דרך ימין" להוסיף צדקה וחסד (צדקה היא 'מצוה' סתם, כללות מצוות התורה). בקרבנות נאמר "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים"^ד אבל גדולי הצדיקים אמרו שבצדקה וחסד "אחד המכוון ואחד שאינו מכוון [היינו אחד לשמה ואחד שאינו לשמה] ובלבד שירבה"^ה!

העיקר להיות "רדף צדקה וחסד [שאו] ימצא חיים צדקה וכבוד"^ו — הכל חיבור השמאל והימין: "רדף צדקה וחסד" הוא כמו הפסוק "סור מרע [מצד הגבורה] ועשה טוב [מצד החסד] בקש שלום ורדפהו"^ז ("אתיא רדיפה רדיפה"^ח). "ימצא חיים צדקה וכבוד", היינו "אורך ימים [חיים] בימינה בשמאלה עשר וכבוד"^ט.

כפירוש רש"י "ימין ה' נאדרי בכח ימין ה' תרעץ אויב"^י — "אותה ימין עצמה תרעץ אויב" (סוד "ימין ה' רוממה [בשמים] ימין ה' עשה חיל [בארץ]"^{יא}). הדין ברשעים, במדת הגבורה, הוא באמת חסד לישראל. בארץ רואים את מדת הדין, אך בשמים מובן שהכל הוא חסד. וזהו "מי אל בשמים ובארץ" — מי יכול לעשות החסד והגבורה (שמים וארץ) בכח אחד ממש (אל לשון כח), "חסד אל כל היום" ובכל מקום — "אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך" — הארץ היינו עולם העשיה התחתון, "אף עשיתיו", הרמוז ב"אף ידי יסדה ארץ", לשון חרון אף, דינים וגבורות — אך בשרש הכל חסדים, סוד "כימי השמים על הארץ", וכן עיקר עבודתנו צריך להיות לעשות טוב וחסד בעולם המעשה העשיה (ובזה לעשות לתקן את העולם), "יעשה כמעשיך", סתם מעשה הוא מעשה חסד (כמו "מעשה הצדקה"). הכל קשור למה ש"בתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין"^{יב} — היינו עצם הימין הכוללת דין ורחמים (כמבואר בנועם אלימלך בכ"מ), ומתגלה על ידי הצדיקים (**צדיק = צד ימין**). היינו "וימיני טפחה שמים" — הצדיק הוא בשמים, טפח מעל הארץ, וכך הוא "צדיק יסוד עולם".

תוכחה מאהבה

הדין ברשעי האומות מתוך חסד לישראל היינו "טובה תוכחת מגלה מאהבה מסותרת"^{יג} — תוכחת גלויה לאומות מתוך אהבה מסותרת לישראל (שהיא עצמה מכח האהבה המסותרת בלב ישראל להשם יתברך). ועוד, התוכחה, נקמה ויסורים וכו', שייכת ל"הנסותרת להוי' אלהינו", אותיות **יה בשם הוי'** ("אשרי הגבר אשר תיסרנו

^י כמבואר בתניא אגה"ק יא.

^{יא} ישעיה יט, כב.

^{יב} זהר ח"ב לו, א.

^{יג} יומא טו, ב.

^{יד} מנחות ק"א, א.

^{טו} מגדל עד (מונדישין) עמי' תכה (ושם בהערה 2 שפניה וגדלות לא מזיקים בצדקה). רשימות דברים (חיסריק) מדור אדה"ז ד.

^{טז} משלי כא, כא.

^{יז} תהלים לד, טו.

^{יח} קידושין מ, א.

^{יט} משלי ג, טז.

^י שמות טו, ו.

^{יא} תהלים קיח, טז.

^{יב} רש"י בראשית א, א.

^{יג} משלי כז, ה.

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת ואתחנן

תפלה ומתנת חנם

להענישהו עליהם או אם הוא בתוך צרה גדולה או חולי עליו שיושיענו מצרותיו או ירפאנו מחוליו וכה"ג שהוא צורך לו מאד להנצל מעונש רב". וזו היתה תפלתו של משה, כיון שמה שנגזר שלא יכנס לארץ היה בחטא מי מריבה "לכך התפלל בלשון זה של תחנה בהכנעה ובכי רב שיכפר לו הקב"ה על עונו ולא יענישנו ויתיר לו את נדרו". וממשיך "אבל תפלה ובקשה [הפירוש הראשון] נופלת גם כן על דברים שמתפלל האדם ומבקש מלפניו ית' שיתן לו מתנות רבות מאד יותר מכדי צרכו, שאף אם לא היה נותנם לו לא היה מצד העונש אלא שלא זכה למדרגה גדולה כזו שמתפלל עליה ואף על פי כן הוא מתפלל ומבקש ומפציר בתפילה עד שישמע הש"י תפילתו ובקשתו ומתפתה לו לתת לו בקשתו אף על פי שהיא גדולה עד מאד יותר מכדי זכיתו, ותפילה כזו אין טבע האדם נותן להתפלל אותו בהכנעה ובשברון לב אלא בהפצרה בעלמא דרך בקשה".

בתמצית, אלו שני סוגי תפלה: יש בקשת מתנה מתוך הפצרה (הפירוש הראשון) ויש תחנה מתוך הכנעה רבה לכפר על החטא (הפירוש השני).

דברי הרבי

והרבי^א מדייק ומפרש (בעקבות כמה

^א מעבוד מרשימות הרב ע"י יוסף פלאי.

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאָמֹר. ואתחנן אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם. אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם. לפי שאמר לו "וחננתי את אשר אחון" אמר לו בלשון ואתחנן. דבר אחר זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה כדאיתא בספרי... **לאמר** זה אחד משלש מקומות שאמר משה לפני המקום איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו. אלו שני פירושים שונים ב"ואתחנן": א. "לשון מתנת חנם". ב. זו אחת מלשונות התפלה. וכתב הרא"ם שאמנם במדרש רבה מובאים שני הפירושים לא כדעות שונות, אלא כהמשך אחד של דברי רבי יוחנן, אך רש"י נוקט כספרי שבו מובא הפירוש השני בלשון "דבר אחר". וצריך להבין מהו ההבדל בין הפירושים.

דברי הלבוש

הלבוש באר: לפירוש הראשון "הייתי מכניס עצמי להתפלל תפלה לתת לי מתנת חנם", וכאילו אמר "ואתחנם" (התי"ו של ואתחנן היא מבנין התפעל), ולפירוש השני הכוונה שהתפלל בלשון תחנה (והתי"ו שייכת למלה תחנה). וההפרש ביניהם: לשון תחנה (הפירוש השני) היא "כשמתפלל האדם בכל לבו ומבקש ומתחנן מאת הש"י בהכנעה גדולה מתוך שברון לב ובדמע ובכי שיצילהו מצרה או יכפר לו על עונותיו שלא

שהיא עצם התחושה ש"לא מגיע לי כלום" שאז שייך רק לבקש מתנת חנם, ללא 'תודעת זכות' כלל (ולפי הרבי, זה עדיין לא בגדר תפלה). ואילו עשר לשונות התפלה (הפירוש השני ברש"י) הן כנגד עשר הספירות שבמלכות (המתכללות ביניהן ומגיעות למאה), כאשר לשון תחנה היינו תפלה בלשון מתנת חנם (אך לא עצם הבקשה של מתנת חנם גמורה).

והנה בעשר לשונות התפלה המנויות בספרי², לשון תחנה ("ואתחנן") היא האחרונה. ומבאר הצמח צדק³ שעשר הלשונות מכוונות כנגד עשר הספירות מלמטה למעלה, ולשון תחנה, מתנת חנם, היא בכתר, כיון שכל הגבוה ביותר מכיר יותר גדולת הבורא – דהיינו כתר שבמלכות, שהרי כל תפלה במלכות. אולם בפשטות אפשר להקביל הפוך, מלמעלה למטה, ואז לשון תחנה היא מלכות (דהיינו מלכות שבמלכות). אכן, אלו ואלו דברי אלקים חיים, ותלוי במחלוקת הנ"ל איזו נקודה במלכות נאצלה ראשונה: אם הנקודה הראשונה היא המלכות שבמלכות, מסתבר שלשונות התפלה מתחילות במלכות ומסיימות בכתר (כדברי הצ"צ), ואם הנקודה הראשונה היא הכתר שבמלכות, אזי לשונות התפלה מתחילות בכתר ומסיימות במלכות. אכן, הכתר והמלכות עצמן קשורות זה בזה, שהרי "כתר עליון איהו כתר מלכות", ו"נעוץ סופן בתחילתן".

כאמור, כל ענין התפלה הוא מלכות, ולשון תחנה היא מלכות שבמלכות (כפירוש השני הנ"ל), דהיינו תכלית התפלה! וכן ידוע ש"ואתחנן" = תפלה = תקטו תפלות שהתפלל משה, מיצוי התפלה עד תכליתה. כל זה מתאים לתוכן התפלה, להכנס לארץ ישראל שהיא בחינת מלכות. משה חש שזו 'הזדמנות אחרונה' להכנס לארץ, ולכן הגיע עד תכלית התפלה והבקשה מה'.

מפרשים): לפירוש הראשון ברש"י זו בקשת מתנת חנם שאינה בגדר תפלה!

ומבאר: באמת מגיע לאדם שהקב"ה יספק צרכיו, כיון שהוא בראו "ורחמיו על כל מעשיו", ובמיוחד בהיותו יהודי והובטח "אם בחקתי תלכו... ונתתי גשמיכם בעתם". אלא שזה מצד הקב"ה, הנותן לאדם שכר, אבל מצד האדם לא שייך לתבוע דבר, שהרי הקב"ה אינו חייב לתת לו, וגם תשלום השכר עצמו הוא בחסד חנם (כמו שכתוב "ולך אֲדַנִּי חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו"), ולכן אנו מתפללים בלשון בקשה כמתנת חנם, מצד אופן התפלה ולשונה, תפלה בלשון תחנה (הפירוש השני ברש"י). אך זה שייך באדם היודע שיש לו מעשים טובים ומכל מקום הוא מתפלל לקבל מתנת חנם. אבל משה רבינו חש שאין לו שום זכויות שבעבורן ראוי לקבל שכר, כי בהיותו "עניו מכל האדם" לא החזיק טובה לעצמו וחשב שלא מגיע לו דבר (שכל מעשיו הטובים אינם בזכות עצמו), וזהו הפירוש הראשון שאצל משה לא היה כאן גדר תפלה כלל.

בנין המלכות

בהמשך לדברי הרבי, יש לומר שההבדל בין שני הפירושים הוא שבקשת מתנת חנם היא מצד שרש המלכות, ותפלה בלשון תחנה היינו התוספת של המלכות, כמו שיתבאר.

ויש להקדים: כל תפלה היא במלכות ("ואני תפלה"), ומבואר בקבלה שבראשית האצילות יצאה נקודה אחת בלבד של המלכות (מתוך מאה נקודות של התכללות עשר הספירות זו בזו בתוך המלכות), יש אומרים שזו נקודת הכתר של המלכות ויש אומרים שזו נקודת המלכות שבמלכות (כדלקמן), ואחר כך באו שאר הנקודות בסוד תוספת, לבנות את המלכות בפרצוף שלם. והנה, בקשת מתנת חנם (הפירוש הראשון ברש"י), היינו עצם נקודת המלכות השרשית –

ב לגבי מניין עשרת הלשונות ראה משכיל לדוד כאן, ואכמ"ל.

ג אור התורה כאן (עמ' קיח). הובא בלקו"ש הנ"ל, הערות 28, 30.

א לקוטי שיחות חכ"ד פרשת ואתחנן שיחה א.

משה אל ה' לאמר, אל נא רפא נא לה"י, ופרש רש"י שם "אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו", ואצל יהושע "וידבר משה אל ה' לאמר. יפקד ה'... איש על העדה", ופירש רש"י "אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו" (ראה רא"ם וגור אריה ומשכיל לדוד כאן).

והנה תחלה פירש רש"י שמשם בקש מתנת חנם גמורה, ללא זכות כלל, ואילו כאן יש שינוי 'אורה' מן הקצה אל הקצה, "איני מניחך עד שתודיעני", תביעה גמורה בדין וקפידא! ויש לומר שבפנימיות יש כאן 'תנועה', בתוך פירוש רש"י, מימין לשמאל: בקשת מתנת חנם שייכת לחסד גמור (מתוך תודעה של שפלות, "אנכי עפר ואפר" ולא מגיע לי דבר, כדברי אברהם אבינו איש החסד), והתביעה בסוף שייכת לדין וגבורה בשמאל, דרישה לתת תשובה על השאלה (לכאן או לכאן, הכרעת הדין).

המעבר מימין לשמאל הוא בכח התפארת בקו האמצעי. והנה, התפלה נקראת 'רחמי', רחמים הם פנימיות התפארת, ומזה באים כל מגוון עשרת לשונות התפלה, כל תפלה היא גוון אחר של רחמים.

אם כן, יש תפלה על מרים, תפלה על יהושע (כפי שהתברר לבסוף שיהושע יהיה המנהיג) ותפלת משה על עצמו. ורמז: **מרים יהושע משה** ועוד שלש פעמים **לאמר** = **גל עיני ואביטה** **נפלאות מתורתך** = שלש פעמים **תריג, משה רבינו**, הכל נוגע לשלמות משה רבינו.

והנה, כיון שמשם כבר ידע שיהושע יכניס את ישראל לארץ, כמו שה' הודיע לו לאחר ה"לאמר" הקודם, נראה שבקשת משה כאן היתה להכנס לארץ לא בתור מנהיג אלא אפילו בתור הדיוט (מרוב אהבת הארץ וכו') – מתאים לפירוש הראשון של מתנת חנם, רק להכנס ולראות...

צלותי ובעותי

עוד יש לומר בהבדל בין שני הפירושים ברש"י, בין בקשה (בקשת מתנת חנם) לתפלה, לפי המבואר על הפסוק "אשר לקחת מיד האמרי בחרבי ובקשתי", ומתרגם אונקלוס "בצלותי ובעעותי": צלות-תפלה היא מתוך דבקות בה' ומסירות נפש בקריאת שמע המשולה לחרב ורמח (ויש בה **רמח** תיבות), שבזה האדם 'הורג' את הרע הגלוי (כמו במלחמת חרב כפשוטה), ואילו בעותא-בקשה היינו הבקשות שבשמונה-עשרה הנובעות ממקום עמוק יותר בנפש, מתוך הכנעה ושפלות עצומה, כמו משיכת הקשת לאחור, שבזה מעורר רחמים ממקום גבוה ונעלה ביותר, והורג גם את הרע הנעלם, כפעולת הקשת כפשוטה הפוגעת באויב הנעלם (הסבר זה הוא להיפך מדברי הלבוש הנ"ל, שתפלה-תחנה היא מתוך הכנעה יותר מאשר בקשת מתנת חנם).

ועוד, ההבדל בין בקשת מתנת חנם ובין תחנה לשון תפלה מתאים ללשונות בקשה ושאלה, כמו בדברי דוד המלך (בחינת תפלה) "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש", ובדברי אסתר המלכה (בחינת מלכות, תפלה) "לתת את שאלתי ולעשות את בקשתי". הבקשה היא עמוקה יותר מהשאלה, "בקש רחמים כעני בפתח" (סופי תבות **משיח**, דוד מלכא משיחא המבקש רק מתנת חנם).

לאמר – דרישה

על תיבת "לאמר" מפרש רש"י "זה אחד משלשה מקומות שאמר משה לפני המקום איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו". שני המקומות הנוספים הם אצל מרים, "וידבר

ה במדבר יב, יג.

ד תורה אור, הוספות לפרשת ויחי קג, א.

המדור מוקדש לזכות הרכה הנולדת **רבקה פליאה תחי' חייקין** - שתגדל להיות חסידה יר"ש ולמדינת. ולזכות הוריה **שמואל נתנאל וחייה מושקא שי'** לרגל יום הנישואין - ט"ב מנחם-אב

הסיפור החסידי

הרב עדין אבן ישראל | ויקשב ה' וישמע

הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ), נולד בג' באב תרצ"ז לאברהם משה שטיינזלץ, מצאצאי האדמו"ר הראשון מסלונים, ורבקה לאה לבית קרוקוביץ', צאצאית רבי יצחק מוורקא. בשנות העשרה שלו חזר בתשובה בעזרת הרב שמואל אלעזר היילפרין, ולמד אצל הרב נחום שמריהו ששונקין והרב דב בער אליעזרוב בירושלים. בגיל שש עשרה וחצי החל ללמוד מתמטיקה ופיזיקה באוניברסיטה העברית בירושלים והיה אז לסטודנט הצעיר ביותר בה. ובמקביל למד בישיבת תומכי תמימים בלוד בהשפעת ר' שלמה חיים קסלמן. למד גם בישיבת תורת אמת ומיר. בגיל 24 מונה למנהל תיכון ממלכתי-דתי בבית הגדי, ובאותה שנה הוצעה לו משרת רבה של חולון, אך הוא סרב להצעה. בגיל 28 פתח ביוזמת התלמוד המבואר. בשנת תשכ"ה נישא לחיה שרה, בתו של הרב חיים הלל אזימוב. לזוג נולדו בת ושני בנים. בשנת תשנ"א שינה את שם משפחתו ל'אבן ישראל', בהמלצת הרבי מליובאוויטש. חיבר למעלה מ-400 חיבורים – בעיקר בפרשנות התלמוד, המקרא והחסידות. ביי"ז באב תש"פ נפטר ונקבר בחלקת חב"ד בהר הזיתים.

התחלתי להתייפח בפניו בחוסר יכולת מוחלט לשלוט בזה, והוא מצידו הביט בי בעין טובה וחומלת, ברך אותי בשבת שלום ואני הלכתי לדרכי. השבת עברה, וראו זה פלא אבל מאותו היום ובמשך כל שארית חודשי ההריון לא הייתה לאשתי ולו ירידת סוכר משמעותית אחת. ובמילים אחרות – ניצלנו.

בתור חסיד ספקן, חיכיתי לסוף ההריון כדי לספר לו. באחד הימים שאחרי הלידה נגשתי אליו ובחוצפה מהולה בהומור אמרתי לו: 'תמיד ידעתי שהרב תלמיד חכם אבל זה שהרב הוא גם בבא, זה כבר חידוש... הרב עשה נס! ההריון עבר בשלום!'. הוא כמובן מאוד שמח לשמוע אבל אז גם אמר לי משפט שבעבורי הוא אלמותי: 'תראה, אני לא יודע אם אני בבא, והתפילות שלי מתקבלות לא יותר משלך', הוא חיך והמשיך: 'אני דווקא חושב שהעניין הוא אחר. תראה, כשמשפרים לחבר את הצרה שלך מעומק הלב, מנקודת הכאב – הקב"ה

מספר תלמידו: באחד ההריונות של אשתי, הסובלת מסוכרת נעורים, היו לה 'נפילות סוכר' דרסטיזות, מסוכנות ובלתי נשלטות. ערב שבת אחד פגשתי את הרב עדין בבית הכנסת. הוא שאל 'מה העניינים?'. 'לא טוב בכלל' עניתי ומניתי את צרותינו.

הוא שאל על הרופאים ואני עניתי שניסינו הכל. הוא השפיל מבט, המתין מעט, הביט בי בעיניים עמוקות, ואמר: 'ואתה מתפללת?', האמת, קצת התעצבנתי: 'אתה באמת מאמין שתפילה יכולה לעשות משהו? אמרתי. 'המילים הללו באמת יאזנו לה את הסוכר?'. הרב עדין האדים ואמר לי: 'תראה, אם אתה לא מאמין בתפילה אז הפתרון היחיד הוא שהקב"ה ידחק אותך וילחץ אותך ויכאיב לך עד שבסוף אתה לא תתפלל אלא תצרח. ואז הוא יענה...!'. אני כמובן נלחצתי מאוד וגם קצת נפגעתי.

אליהם הגוים כשיכירו כי "אך בך א-ל". בכל יהודי מסתתר שם "א-ל", שניתן לפנות אליו בשיחה (יהודים) ותפילה (גוים). כאשר הלב מיואש ואטום בצרתו, דווקא אדם אחר מסוגל לפתוח אותו, ולגרום גם לה' להקשיב.

הפניה לצדיק, או לחבר, יכולה לכלול בקשת עצה ויכולה להיות שיתוף פשוט. אבל ישנה גם אפשרות שלישית, הממוקדת כולה בעצם המפגש: אודות רבי חנוך העניך מאלעסק מסופר, כי בא אליו חולה מסוכן בכדי שיתפלל עליו, אך הצדיק הורה להשאר אצלו בשבת קודש. בזמן קבלת שבת התפלל הצדיק לפני התבה, ולפתע הסתובב והביט בפני החולה שהבריא בן רגע. לאחר מכן אמר, כי ישנן נשמות שכל תיקונן הוא לראות את פני הצדיק, ומביאים עליהן חולי כדי שישעו אליו. מאחר שכבר הגיעו, אין עוד סיבה למחלה והיא יכולה להיעלם...

שלושה סוגים אלו של פגישה, מכוונים כנגד השלישייה החסידית של **חש מל מל**. מפגש הנשמות של הצדיק מאלעסק הוא בסוד **חש**, שתיקה מוחלטת; שפרכת הלב היא בסוד **מל**, כששמיעת הצדיק פועלת את מילת הלב של החסיד וההקשבה האלוקית; ונתנית עצה וברכה היא בסוד **מל**, מילול הצדיק ודיבורו. בין אם כך ובין אם כך, כאשר שני יהודים נועדים יחד באמת, תמיד תופיע שכינה ביניהם.

שומע. זה מקרא מפורש: "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ויקשב ה' וישמע". אתה דיברת מעומק הלב עם חבר טוב, וה' שמע'.

כשבאים אל רב או צדיק ושוטחים בפניו בעיה, מצפים ממנו בדרך כלל לפתרון, עצה פלאית או ברכה משמים. צדיקים וחסידיים רבים נוהגים כך, אולם הרב עדין לא. הוא אמנם מנסה להפנות את תלמידו אל התפילה, אך לאחר מכן מסביר כי דווקא הבכי באוזניו שלו, השיח הכן והחברי, הוא זה שפעל את הישועה בלא כל עזרה מצידו. כיצד מקשיב ה' גם לזה שהתייאש מתפילה?

בכל יהודי ישנו חלק א-ל והמגע, ואהבת ישראל היא חלק הכרחי מאהבת ה'. בדיוק כך, גם בשיחת החברים הפשוטה חבויה תפילה, ובמפגש עם יהודי טמון מפגש עם אביו שבשמים. ביטוי מרחיק לכת עוד יותר נמצא בספר ישעיהו (מ"ה, י"ד), כשהוא פונה בנחמה אל ירושלים: "יגיע מצרים וסחר כוש וסבאים, אנשי מדה עליך יעברו ולך יהיו. אחריך ילכו, בזקים יעברו, ו**אליך ישתחוו אליך יתפללו**: אך בך א-ל ואין עוד, אפס אלקים". וכפי שמבאר המלבי"ם, "הגם שאין האדם מתפלל לאדם, רק לאלקים, **יחשיבו אותו כאמצעי בינם לבין האלקים עד שייחדו תפלתם לך**". כשם שהמלאכים יאמרו "קדוש" לפני הצדיקים (ועמך כולם צדיקים), כך יתפללו

אהבת ישראל

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר". החוזה מלובלין מפרש: "לאמר" רומז לאהבה, כמו "את ה' האמרת". משה רבינו התחנן לקבל מתנת חנם שתהיה אהבה ומציאת חן בין היהודים, ואז גם הוא יוכל להכנס לארץ. תכלית הכניסה לארץ ישראל היא להגיע לבית המקדש, "ההר הטוב הזה והלבנון", שם מתקיימת החתונה הגדולה בין ישראל לה'. אם היתה אהבה גמורה בתוך ישראל, משה היה נכנס אתם לארץ ובונה את בית המקדש הנצחי.

[שיעור י"א אב תשע"ב]

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

ולהוסיף תמיד בשלשת
העמודים הנ"ל מתוך שמחה
וטוב לבב מדוב כל.

חסר קביעות בנפש

עשיתי חשבון נפש והתעצבתי אל
לבי, בעיקר מהתחושה שחסרה
לי קביעות בנפש. כל זמן מה אני
משנה כיוון בעבודת ה' ודברים לא
מחזיקים אצלי מעמד. אשמח
לעצת וברכת הרב לאיזון וקביעות
מתוך שמחה וטוב לבב.

מענה:

קביעות בנפש מתחילה
מאמונה חזקה שה' אתך תמיד
ושהוא כולו טוב.

עם כלי רכב - תאונה (ב"ה בלי
נפגעים בנפש), קלקולים וגנבה.
אנו מנסים לחשוב מה ה' רוצה
שנתקן, במה עלינו להתחזק
בעקבות זאת?

מענה:

כנראה שעליכם לתקן את
"מעשה מרכבה" - "האבות
הן הן המרכבה" - ולהתחזק
בשלשת העמודים עליהם
העולם עומד: תורה (יעקב),
עבודה (יצחק) וגמילות חסדים
(אברהם). בכל זאת, נקוה
להשי"ת שהתיקון כבר נגמר
ושמכאן ולהבא תזכו לטוב
הנראה והנגלה בכל מכל כל
(גם כנגד שלשת האבות)
וממילא תוכלו להתחזק

ברכה לפתיחת סניף צבאות ה'

ברכה להצלחת הסניף! **צבאות
הויה = 7 פעמים בטחון** -
דהיינו להחדיר את הבטחון
(הסביל - שיהיה טוב,
והפעיל - שה' נותן לי כח
לעשות הכי טוב ולנצח את
היצר הרע שלי ולהפיץ את
אור התורה וחסידות בעולם)
בכל 7 מדות הלב, ובכל 7
ימי השבוע ובכל 7 העולמות
שהאדם רואה במשך כל
ימי חייו עלי תבל (כמבואר
במדרש קהלת).

תיקון הרכב

לאחרונה היו אצלנו כמה 'תיקונים'

תפלה להכנס לארץ

"ואתחנן אל ה'... אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". כיון שמשנה רבינו הוא נשמה כללית, ובכל
יהודי יש ניצוץ משה, לכן התפלה הזו שייכת לכל אחד ואחת מישראל.

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

תמונאים וצפיר קל

בדריכות. זה הנהל אצלנו בחפשת הקיץ. יוצאים עם כל הפעקלאה, מתמקמים בדירת הנפש ומשם יוצאים לפעילויות השונות, הפוללות פיקניקים בטבע, טיולי אתגר או סיורים מענינים. אבל אין ספק שגלת הפותרת היא המשחק שמכין אבא עבורנו ביום הסיום. המשחק נערו בשטח הפתוח והוא כולל משימות מיוחדות ומגונות. זהו סוג של 'חדר בריחה' מאלתה, למי שמכיר. לאור נסיון השנים שעברו, אני יודע שאבא מכין את המשחק היטב ומשקיע בו חשיבה רבה. מצד אחד הוא דואג שהמשימות תהינה מאתגרות, כאלו שתדרשנה מאתנו להשקיע את מלא הכח ובעקר המח כדי לעמד בהן בהצלחה, ומצד שני שתהינה מתאמות לרמה וליכלת של כל אחד מהילדים בגילו השונה.

שיטת הנקוד במשחק היא גם אישית וגם קבוצתית. פלומר, מי שצובר יותר נקודות מתגמל בהתאם, אבל ככל שהנקוד צצוברים כל האחים

משה רבינו מתפלל לה' לא פחות מאשר 515 תפלות, כמנן המלה ואתחננו! בתפלות אלו מנסה משה לבטל את רע הגזרה ולשכנע את ה' שירשה לו להכנס לארץ. חז"ל מלמדים אותנו, כי לפעלת התפלה עשרה שמות נרדפים, וכי אחד מהם הוא חנון, תחנה, בה בוחר משה רבינו לעשות שמוש – ואתחננו אל ה'."

מה מיחד את תפלת התחנונים? נתחיל עם משחק מלים: אם נשמיט את האותיות הכפולות במלה 'חנון' (האות נ) ואת אותיות הנקוד שבה (האות ו) ונתרו בדינו שתי אותיות עקריות – האות ח והאות נ – שיוצרות יחד את המלה חן, יפי מיוחד ושובה לב, אבל הן רומזות למלת מפתח נוספת: חנם!

כפדי פאלחק

"טוב, כללי המשחק הם כאלו", מכריז אבא וכלנו נעמדים סביבו

מהם.

ואיך אני מרגיש עם המשחק שלו?
 ההערכה שלי אליו גדלה פי שנים.
 מתברר לי, כי בעצם גם כאשר אני
 מצליח במשימה שלי, לפי הכללים
 שנקבעו, הקרדיט להצלחה שלי מגיע
 בעצם לאבא. בשביל מה הוא כל כך
 טורח? הוא יכול היה שלא להמציא כלל
 את המשחק ולטרוח בהקנתו. הוא בחר
 להשקיע מזמנו היקר בהכנה ובהתאמה
 לרמה שלי רק כדי שאוכל לחוות בסוף
 חווית הצלחה, וכאלו לא די בכך הוא גם
 טרח לתגמל אותי עבור ההצלחה בפרס
 בעל ערך. ה'תרגיל' שהוא עושה לי
 – חריגה מהכללים תוך זיהירות שלא
 אבחין בכך – מלמד אותי כיצד מתיחס
 אבא לאותם הכללים ה'קשוחים' שקבע.
 כעת, לאחר התגלית שלי, כאשר
 מסתים לו המשחק והמשימה שלי
 השלמה במלואה, אני אמור להתייבב
 לפני אבא ולבקש את המגיע לי. על
 פי הכללים, כמובן. מי שעומד במשימה
 מתגמל, לא? אבל אחרי שקלטתי את
 מה שעולל אבא מאחורי גבי, אני כבר
 קצת מבלבב. מה באמת מגיע לי?
 אני לא מדבר על ההצלחה שנוקפת
 להתערבות של אבא במשחק. ברור
 שהיא תחשב חסד חנם מצדו. אני
 מתכונן אפילו למשימות אותן הצלחתי
 בכל זאת לבצע בכחות עצמי. למעשה,
 גם הן חסד חנם מצדו, אז מה בכלל
 מגיע לי?

יחד גדל – גדל גם הפרס שמקבלים
 כלם במעמד הסיום. כך שחויץ מהרצון
 האישי של כל ילד להצליח לצבור
 לעצמו את מרב הנקודות, יש לכל אחד
 מאתנו ענין בהצלחה של שאר האחים
 ואנו מתגייסים איש לטובת חברו.

עד כאן ההקדמות, וכעת אני רוצה
 סוף-סוף לשתף אתכם בבצוע האתגר
 שקבלתי השנה. המשימה הפעם הייתה
 בניית סלסלה גדולה מעלים של קני
 סוף, אותם עלי לקושש בשטח. בסיס
 הסלסלה והוראות ההכנה המצירות
 נתנו לי ביד, ועם השאר – עלי
 להתמודד במשך 60 הדקות הבאות. מה
 אמר? אחרי 20 דקות נתקפתי ביאוש,
 שכן כמות העלים שהצלחתי לאסוף לא
 נעדרמה למשהו משמעותי שיכול לספק
 לי את הסחורה.

ואז, תוך כדי מאמצי החפזים
 שלי אני מבחין בכך שאבא... עובר על
 הכללים! כן, בלי שאני רואה (כך הוא
 בנראה חושב לעצמו) הוא דוחף לערמה
 עוד ועוד עלים.

ל' נ' כפפפפפ?

מה אני לומד מהמשחק של אבא?
 שלפחות אתי הוא משחק משחק כפול.
 מצד אחד הוא ממציא כללי משחק
 מאוד ברורים, ועל פיהם תקבע מדת
 ההצלחה שלי והפרס שייגיע לי עבורה,
 אבל מצד שני הוא גם מרגיש חפזי
 לשחק עם אותם הכללים ולפעל ההפך

אני תפלה

להסביר אותי עניי? "ואני תפלה", כי תפלה בתחנונים מעמק הלב מגיעה מתוך אותה תחושה. כל בלי תפלה, ומהי? "אני", מי שאני ללא שום תוספות, עני וחסר כל, ואת זה אני מביא אליה יתברך.

לפניך

הרגשת התחנונים שבתפלה, אותה אנו לומדים ממשה רבינו, היא צד אחד של מטבע התפלה. מדוע? כי יכול הייתי להפגס למצב של שיוון נפש. טוב, אם לא מגיע לי כלום, אז למה שבכלל אבקש? אף אחד לא חייב לי! ומשה בכל זאת לא מרפה. במה אמרנו? ואתחנו תפלות...

הצד השני שמלמד אותנו משה רבינו בתפלתו הוא עזות. "ישאל עיני שבאמות", ולמרות שאין לי כל זכות לתבע, אני מתעקש ומעז. בתפלה אני פונה לה' ואומר לו: רבנו של עולם, אני זקוק לה, רק אתה יכול לעזור לי. הרי אתה המצאת את כללי המשחק, זו בעיה בשבילה לשנות אותם? אנא דאג לי!

שנופה להתפלל בתחנונים ובעזות יחד!

שבת שלום ומברך!

5?

מתפלתו של משה רבינו אנו לומדים את העקרון החשוב ביותר בו צריכים להצטייד כאשר אנו באים להתפלל בתחנונים – לא מגיע לי כלום. הכל חסד חנם מאתו יתברך. האמת היא שתחושת התחנונים אינה ציוד נלווה אל התפלה, אלא היא עצמה התפלה. מספרים על מלך גדול ומפרסם שהודיע כי יום פלוני בשעות אחר הצהרים יקדש לקבלת קהל, וכי כל מי שמענין לשטח את בקשתו האישית – מזמן לארמון. זו הייתה הודמנות חד-פעמית של עת רצון, ורבים מאזרחי המדינה בקשו לנצלה. כל אחד מהאזרחים שהגיעו לארמון הכין לצד בקשתו מהמלך דבר מה: זה הביא מפרות שדהו, אחר הביא כסף ותכשיטים, ויש שהביא למלך דרישת שלום מהשר שבגיעו. אבל אחד היה שונה מכלם. היה זה איש עני, קרוע בגדים ובעל מראה מרשל פהגן. הוא נעמד לפני המלך בבגדים שונים וכך אמר: "אדוני המלך, אין לי שום דבר להביא לה. ממש כלום. אין לי כסף או רכוש ואף לא מעמד וקשרים בשלטון. רק דבר אחד הבאתי. אתה רואה איך אני נראה? את זה הבאתי! עשה עמי כהבנתך..." אתם יודעים איך קורא דוד המלך

אתה חרדי?! אנשים המצטיינים ביראת שמים ומשתדלים להקדיש את חייהם לשמירת תורה ומצוות בקפדנות נקראים חרדים – "החרדים על דברי". לכאורה, זהו תואר־שבח, ולא מלת־גנאי, ואף על פי כן באופן ציבורי נראה כי יש רתיעה מהחרדים (ה'דוסים', בלשון ההמון) והחרדיות נחשבת מגונה ומאוסה. אכן, זהו אחד מסימני עקבתא דמשיחא – "יראי חטא ימאסו". גדולי החסידות הסבירו כי למאיסה הזו יש שרש גבוה של קדושה – בן־דורנו, לקראת הגאולה, רוצה עבודה שכולה אהבה ונרתע ממי שחייו אינם מיועלים על ידי אהבת ה', אהבת ישראל, אהבת תורה ואפילו אהבת הטבע. במובן הזה, החסידות (משרש חסד־אהבה) היא תנועה הפוכה מה'יראיות' החרדית (משרש גבורה־יראה) – היא עוטפת את יראת־השמים העמוקה בהתגלות של שמחה ואהבה.

ההשקפה החסידית הנועזת הזו באה לידי ביטוי בשני השיעורים השבוע: שיעור קצר בתורת החוזה מלובלין, הנוגע בנקודה הזו עצמה, ושיעור ארוך העוסק בסוגיא המורכבת של פגם הברית ותיקונו. זהו נושא שנטה 'לרכז' אליו בכל הדורות הרבה 'מועקות' של יראת־שמים, אך בדורנו החסידות מורה שתיקונו האמתי הוא בשמחה פורצת־גדר בכל תחומי עבודת ה' – תשובה מאהבה ההופכת זדונות לזכויות ממש.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

